

Özel Yetenekli Çocuğum Var

"Ebeveyn Eğitim Programı"

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Özel Yetenekli Çocuğum Var “Ebeveyn Eğitim Programı”

Genel Yayın Yönetmeni

Ahmet Emre BİLGİLİ

Editörler

Oktay KILIÇ, Prof. Dr. Şerife IŞIK

Yazarlar

Gouljan DİNÇER

Özkan AYDOĞMUŞ

Dr. Gülendamar AKGÜL

Muhammed ÇİFTÇİ

Ceren Nilgün ÇETİN

Şebnem BİLİR

İdil KEFELİ

Betül ÇINAR

Ramazan AYDIN

Pınar SAĞLAM SAFÖZ

Merve KOÇER

Sezen GÜLEÇ

Sibel ATİK

Hakan ARSLANBOĞA

Son Okuma

Köksal DOĞAN

Grafik Tasarım/İllüstrasyonlar

Esin GÜRsoy

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2019

ÖN SÖZ

Millî Eğitim Bakanlığının yeni dönemde oynayacağı rol; talim ve terbiyeyi, Türk milletinin toplumsal bütünleşmesine ve ortak ülküye dayalı şimdi ve gelecek tasavvurunun inşasına öncülük etmek olacaktır. Bu amaçla hazırladığımız 2023 Eğitim Vizyonu'nun temel amacı; çağın ve geleceğin becerileriyle donanmış ve bu donanımı insanlık hayrına sarf edebilen, bilime sevdalı, kültüre meraklı ve duyarlı, nitelikli, ahlaklı bireyler yetiştirmektir.

Öğrenci, ebeveyn, öğretmen ve okul; vizyon belgemizin dört temel unsurudur. Geleceğimize yön verecek vizyonumuz; müfredatı bilgiden beceriye, beceriden görgüye taşımayı hedeflerken, aile eğitiminden öğretmen eğitimine varıncaya kadar nice güzellikleri öğrenci faydasına sunmaktadır. Çocukların içindeki cevheri, mücevher yapacak öğretmenlerimize yardımcı olmak için okul-aile iş birliğinin en verimli şekilde geliştirilmesi elzemdir. Böylelikle çocukların içinde saklı olan müfredat açığa çıkacak, böylelikle merak tetiklenecek, cesaret yeşerecek ve tutku vücut bulacaktır.

Bu yüzden de eğitim sistemimizde özel yetenekli bireyler için özel bir bakış kurgulamak ve bu kurguyu etkin kılmak son derece önemlidir. Bilim, sanat, spor ve benzeri alanlardaki özel yetenekli çocuklarımızın yeteneklerine uygun bir eğitim içeriği ve ortamı sunmak Millî Eğitim Bakanlığının öncelikli politikaları arasındadır. Ülkemizin tüm yerleşim yerlerinde bulunan özel yetenekli öğrencilerimizin özgün tanılama araçlarıyla tespit edilmesi ve gelişim süreçlerinin desteklenerek izlenmesi, bu öğrencilerimizin uzun vadede hem bireysel yaşamlarına hem de ülkemizin büyümesine katma değer oluşturmalarının sağlanması önceliğimiz olmalıdır.

Yetenek, özellik ve potansiyellerinin açığa çıkması ve bu durumlarını en üst düzeyde kullanmalarını arzu ettiğimiz öğrencilerimizi en yakından tanıyanlar muhakkak ki bu öğrencilerimizin aileleridir. Kendisiyle, akranlarıyla, toplumla barışık ve insanlığa faydalı bireyler olmalarını istediğimiz bu çocuklarımızın; ailesi, okulu ve çevresi tarafından yeterince desteklenmemesi durumunda, kişisel ve sosyal sorunlar yaşamaları söz konusu olacaktır. Bu sorunların üstesinden gelmek için en önemli görev ebeveynlere düşmektedir. Her biri, biricik olan özel yetenekli yavrularımızın ebeveynleri için hazırlanan **Özel Yetenekli Çocukum Var** “Ebeveyn Eğitim Programı” isimli bu kaynak kitabın, başta özel yetenekli öğrencilerimizin aileleri olmak üzere tüm eğitim camiasına faydalı olmasını diliyorum, bu kitabın hazırlanması sürecinde emeği geçen ve katkıda bulunan yöneticilerimize, akademisyenlerimize ve öğretmenlerimize teşekkürlerimi sunuyorum, çalışmalarında başarılar diliyorum.

Ziya SELÇUK
Millî Eğitim Bakanı

ÖN SÖZ

Özel yetenekli bireylerle ilgili tanımlar, onların kendilerini algılayışlarından ziyade çevrelerinin onlara yüklediği anlam ve algılara dayanmaktadır. Bu durumda özel yeteneklileri ayırt edip desteklemek için özelliklerini daha kapsayıcı bir şekilde anlatmak ve özellikle ebeveynlere ulaşabilmek büyük bir önem arz etmektedir.

Bireyi dünyaya sunan ve yaşama hazırlayan, bireyin hem gelişimini destekleyip hem de oluşacak sorunların çözümünde ilk andan itibaren yanında yer alan temel unsur, ailedir. Aile aynı zamanda özel yetenekli çocuğa sahip olmanın getirdiği olumlu ve olumsuz yaşantılardan da etkilenmektedir.

Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilerimizin ailelerine yönelik hem bilgilendirici hem destekleyici nitelik taşıyan bir ebeveyn eğitim programına ihtiyaç duyulmuş, bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan psikolojik danışmanlar, uzmanlar ve değerli akademik camianın katkılarıyla 9 oturumdan oluşan Özel yetenekli Çocuğum Var “ Ebeveyn Eğitim Programı” hazırlanmıştır.

Özel Yetenekli Çocuğum Var “Ebeveyn Eğitim Programı” sahadan gelen ihtiyaçlar doğrultusunda titiz çalışmalar ve ülkemizin kültürel özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Anne babalar ve diğer aile üyelerinin özel yetenekli çocuğa desteği konusunda yardımcı kaynak niteliği taşıyacak olan bu kitabın tüm ebeveynlere faydalı olmasını dilerim.

Ahmet Emre BİLGİLİ

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürü

SUNUŞ

Özel yetenekli çocukların kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarına ortam sağlayarak mutlu ve üretken birer yetişkin olmalarında aileleri desteklemek büyük önem taşımaktadır. Bu kitapta yer alan program, ailelerin hem özel yetenekli çocuklarının özelliklerini fark etmelerine hem de süreç içinde yaşadıkları sorunlarla baş etmelerine yönelik hazırlanmış bir kaynaktır.

Koruyucu ve önleyici bir bakış açısıyla hazırlanan bu programla anne babaların yeni bilgiler edinmeleri ve bakış açılarını değiştirmeleri hedeflenmiştir. Dokuz oturum şeklinde hazırlanan programın her bölümünde işlenen temaya göre anne babaların kendilerini ve özel yetenekli çocuğunun özelliklerini fark etmelerine yönelik kültüre özgü örneklerle yer verilmiştir. Programın anne babaların bilgiyi günlük yaşamla ilişkilendirmelerine olanak verecek şekilde zengin ve doyurucu bir içeriğe sahip olması için çaba gösterilmiştir. Programın ilk oturumunda ebeveynlerin kendi duygularını fark etmelerine, özel yetenekli çocukların genel özelliklerini ve kendi özel yetenekli çocuğunun özelliklerini tanılamalarına odaklanılmıştır. İkinci oturumda aile kavramı, sağlıklı aile sisteminin çocuğun gelişimine olan etkisi ve özel yetenekli çocuğu olan bir ailede karşılaşılan güçlükler hakkında farkındalık kazanmaya; üçüncü oturumda çocukların kendi davranışlarını kendilerinin yönetmesini destekleyen pozitif disiplin tekniğine yer verilmiştir. Programın dördüncü oturumunda özel yetenekli çocuğun arkadaş ilişkilerini güçlendirmeye ve çocukların empatik becerilerini desteklemeye yönelik beceriler beşinci oturumda anne babaların özel yetenekli çocukların mükemmelliyetçi tutumlarına yönelik baş etme yöntemleri, altıncı oturumda ise teknolojinin doğru kullanımını destekleyen ebeveyn sorumlulukları ele alınmıştır.

Özel yetenekli çocukların yaşam becerilerinin geliştirilmesine sürecinde olarak yedinci oturumda yaşanan zorluklardan güçlenerek gelişmeyi ifade eden kendini toplama gücünü ve iş birliği davranışını geliştirme konusu üzerinde durulmuştur. Sekizinci oturumda da zamanı etkili kullanma ve problem çözme becerilerine yönelik etkinliklere yer verilmiştir. Programın son oturumunda ise daha iyi ve daha mutlu bir yaşam için bireylerin karakter güçlerinin önemini fark etmeleri üzerinde durulmuştur.

Özel Yetenekli Çocuğum Var “Ebeveyn Eğitim Programı” hazırlanma sürecinde görev alan psikolojik danışmanlarımıza ve alan uzmanlarına özverili ve titiz çalışmaları için çok teşekkür ederiz.

Ailelerin önemli bir ihtiyacını karşılayacağı inancını taşıdığımız. **Özel Yetenekli Çocuğum Var “Ebeveyn Eğitim Programının”** özel yetenekli çocuğa sahip anne babalar ve çocuklarına ve hayata yönelik keşif yolculuğu olması dileğimizle...

Oktay KILIÇ & Prof. Dr. Şerife IŞIK

İÇİNDEKİLER

YÖNERGE	18
---------------	----

1. OTURUM

ÖZEL YETENEKLİLİK/KENDİME YOLCULUK	21
1. KONUYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI.....	24
2. KENDİMLE TANIŞIYORUM	25
3. ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUĞUMU TANIYORUM	32
4. ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUĞUMUN DUYGUSAL GELİŞİMİNİ FARK EDİYORUM	33
5. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA	34
KAYNAKÇA	35

2. OTURUM

EBEVEYNLİK/İLK DURAK	38
1.KONUYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI	40
2. AİLE NEDİR?	40
3. AİLENİN İŞLEVLERİ	41
4. AİLE SİSTEMİ	42
5. AİLE OLARAK KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	44
6. YETKİN EBEVEYNLİK	46
7. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA	46
KAYNAKÇA	47

3. OTURUM

POZİTİF DİSİPLİN	49
1. KONUSYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI	52
2. DİSİPLİN KONUSUNDA NELER BİLİYORUZ?.....	52
3. POZİTİF DİSİPLİN VE DİSİPLİN FARKI	55
4. POZİTİF DİSİPLİN SAĞLAMADA ÖNEMLİ ETKENLER	55
5. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA	58
KAYNAKÇA.....	58

4. OTURUM

GELİŞEN ÇOCUK/SOSYAL BAĞLAM/AKRAN İLİŞKİLERİ VE EMPATİ	61
1. KONUSYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI	64
2. ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUK OLMAK	64
3. ARKADAŞLIK İLİŞKİLERİNİ GÜÇLENDİRİCİ İPUÇLARI	65
4. EMPATİK BECERİ	67
5. ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARDA EMPATİ	69
6. EMPATİK DAVRANMA	70
7. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA	71
KAYNAKÇA	71

5. OTURUM

GELİŞEN ÇOCUK/DUYGUSAL BAĞLAM: MÜKEMMELİYETÇİLİK VE OLUMSUZLUKLARLA BAŞ ETME	73
1. KONUSYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI	76
2. MÜKEMMELİYETÇİLİK NEDİR?	76
3. MÜKEMMELİYETÇİLİĞİN SONUÇLARI NELERDİR?	79
4. SAĞLIKLI OLMAYAN MÜKEMMELİYETÇİLİK İLE NASIL BAŞA ÇIKILIR?	82
5. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA	84
KAYNAKÇA	84

6. OTURUM

E-EBEVEYN OLMAK/TEKNOLOJİNİN RİSKLERİ	87
1. KONUSYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI	90
2. TEKNOLOJİ KULLANIMI/GÜÇLER-GÜÇLÜKLER	90
3. TEKNOLOJİ KULLANIMININ ETKİLERİ	92
4. ÖNERİLER	95
5. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA	97
KAYNAKÇA	97

7. OTURUM

21. YÜZYIL BECERİLERİ/KENDİNİ TOPARLAMA GÜCÜ, İŞ BİRLİĞİ YAPMA	101
1. KONUSYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI	104
2. KENDİNİ TOPARLAMA GÜCÜ	105
3. RİSKFAKTÖRLERİ VE KORUYUCU FAKTÖRLER ETKİNLİĞİ.....	105
4. ÖRNEK OLAYLAR ANLATIMI	107
5. YAŞAM AĞACIM ÇİZİMİ ETKİNLİĞİ	107
6. İŞ BİRLİĞİ YAPMA	108
7. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA	110
KAYNAKÇA	110

8. OTURUM

21. YÜZYIL BECERİLERİ ZAMAN YÖNETİMİ VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ	113
1. KONUSYA GİRİŞ. ZAMAN NEDİR? ZAMANI NASIL KULLANIYORUZ?	116
2. ÇOCUKLAR ZAMANINI NASIL KULLANIYOR?	117
3. ZAMANI ETKİLİ KULLANMA	118
4. PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE GİRİŞ	119

5. PROBLEM ANINDA HİSSETTİĞİMİZ DUYGULARIN PROBLEM ÇÖZME SÜRECİNE ETKİSİ	119
6. ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARIN VE AİLELERİN YAŞADIĞI SORUNLARA ÖRNEKLER	120
7. PROBLEM ÇÖZME AŞAMALARI	122
8. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA	123
KAYNAKÇA	123

9. OTURUM

GÜÇLÜ KARAKTERLER GÜÇLÜ BİREYLER	125
1. KONUYA GİRİŞ VE KONUNUN.....	128
2. KARAKTER GÜÇLERİ NEDİR?	129
3. KARAKTER GÜÇLERİNİ BELİRLEME	133
4. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA	134
KAYNAKÇA	135

YÖNERGE

Oturlar

Ebeveyn Eğitimi Programı özel yetenekli çocukların ebeveynleri için geliştirilmiş bir programdır. Eğitimlerin konu başlıkları ailelerle yapılan ihtiyaç analizleri sonucunda özenle belirlenmiştir. Program 9 oturumdan oluşmaktadır. Her bir oturum birbirinden bağımsızdır. Uygulayıcı, katılımcıların ihtiyacına göre tek oturum uygulayabileceği gibi aynı katılımcı gruba birden çok oturum da uygulayabilir. Grup en az 8, en fazla 15 katılımcıdan oluşabilir.

En az 5 oturuma katılan veliler için katılımcı sertifikası düzenlenir.

Tüm oturumların uygulanması durumunda uygulayıcı eklerde bulunan açılış ve kapanış metinlerini de kullanabilir.

Oturlarla ilgili her tür soru ve açıklama için oturumu hazırlayan ilgili koordinatörlere başvurulacaktır.

Süre

Ebeveyn eğitiminde yer alan her bir oturumun süresi yaklaşık 90 dakikadır. Oturum süreleri her uygulama başında belirtilmiştir. Ancak katılımcı sayısına ve katılımcıların özelliklerine göre belirtilen süre değişebilir. Bu açıdan uygulayıcıya süre yönetimi ile ilgili bir esneklik sağlanmıştır.

Ekler

Oturlarda katılımcıların ilgilerini çekebileceği düşünölen çeşitli konu başlıklarıyla ilgili kısa videolar ve etkinliklere yer verilmiştir. Oturlarda uygulanacak etkinliklerinin ekleri dijital olarak hazırlanmıştır. Dijital ekler; her oturuma ait etkinlik formları, oturum değerlendirme formu, eğitim günlöğü, oturum özlö sözü, video, sunu ve katılımcı sertifika

örneği ve sunumlarından oluşmaktadır. Dijital eklerde yer alan ve her bir oturumunkapsamını yansıtan özlü sözün uygulama süreci öncesinde çıktısı alınarak eğitim ortamının dikkat çekici bir yerine asılması önerilmektedir. Oturumların uygulanması sürecinde yer alan etkinliklerin yanı sıra uygulayıcının katılımcı profiline uygun olarak seçebileceği alternatif etkinlikler de dijital eklerde yer almaktadır.

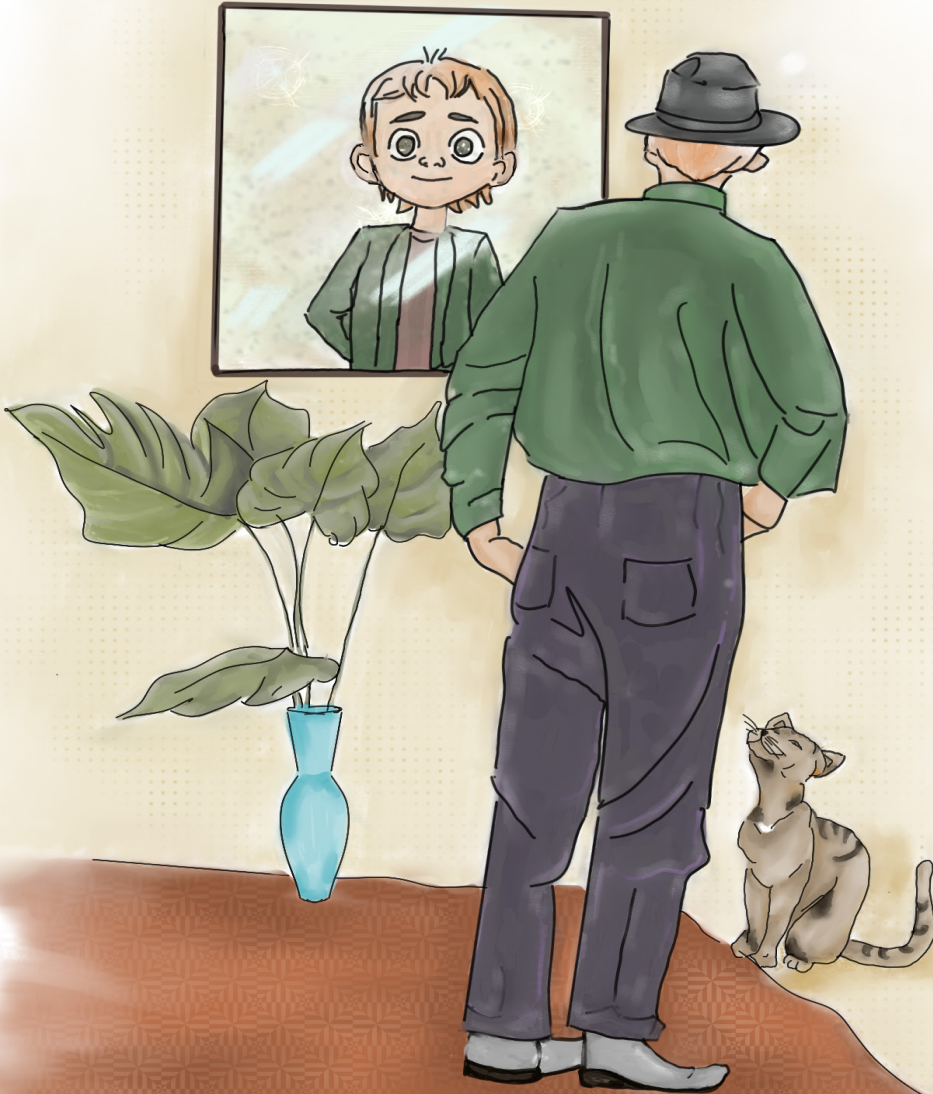
Ayrıca her oturum sürecinde, uygulayıcıların konu hakkında bilgilendirilmesi amacıyla her oturumda ele alınan konulara yönelik ek bilgilerin yer aldığı “Uygulayıcıya Bilgi Notu” bölümleri bulunmaktadır.

Öneriler

Uygulayıcının etkinlik eklerini ve etkinlik materyallerini oturum öncesinde hazırlaması, katılımcı sayısınca çoğaltması ve oturum sürecinde iş birliği yapılabilecek alan öğretmenleriyle iletişime geçmesi önerilmektedir.

“Olaylar önemli değildir, onları algılayışımız önemlidir.
Kendi bakış açısından başka hiçbir şey insanın huzurunu
kaçıramaz.”

Epiktetos

1. Oturum

Özel Yeteneklilik Kendime Yolculuk

Şebnem BİLİR & İdil KEFELİ

KAZANIMLAR

- K1. Ebeveyn olarak kendi duygularını fark etme
- K2. Özel yetenekli çocukların genel özelliklerini ve kendi özel yetenekli çocuğunun özelliklerini analiz etme
- K3. Kendi özel yetenekli çocuğunun duygusal gelişimini fark etme

GÖSTERGELER

- G1. Ebeveyn olarak kendi duygularını fark eder.
- G2. Özel yetenekli çocukların genel özelliklerini ve kendi özel yetenekli çocuğunun özelliklerini bilir.
- G3. Kendi özel yetenekli çocuğunun duygusal gelişimini fark eder.

UYGULAMA BASAMAKLARI

- 1. Isınma ve Konunun Tanıtılması
 - 1.1. Kaostan Kozmosa Geçiş Etkinliği (10 dk.)
- 2. Kendim İle Tanışıyorum
 - 2.1. Ben Kaptan Değilim Etkinliği (15 dk.)
 - 2.2. Fenomenolojik Sorgulama Etkinliği (15 dk.)
 - 2.3. Özel Yetenekli Çocuğumu Fark Ediyorum Etkinliği (10 dk.)
- 3. Özel Yetenekli Çocuğumu Tanıyorum
 - 3.1. Kendime Yolculuk (İlk Hislerim) Etkinliği (5 dk.)
 - 3.2. Kendime Yolculuk (Şu Anki Hislerim) Etkinliği (10 dk.)
 - 3.3. Doğru Bilinen Yanlışlar Etkinliği (10 dk.)
- 4. Özel Yetenekli Çocuğumun Duygusal Gelişimini Fark Ediyorum
 - 4.1. Özel Yeteneklilerin Duygusal Gelişimlerini Fark Ediyorum (15 dk.)
 - 4.2. Bu Sefer Beni Dinle! Etkinliği (5 dk.)
- 5. Oturum Değerlendirme ve Sonlandırma
 - 5.1. Oturum Değerlendirme Formu (5 dk.)

	<p>5.2. Mektup: “ÇOCUKLUK” (5 dk.) 5.3. Çocuğumu Tanıyorum Formu (Veli) (5 dk.) 5.4. Kendimi Tanıyorum Formu (Çocuk) (5dk.) 5.5. Eğitim Günlüğü Çalışma Kâğıdı (5dk.)</p>
TOPLAM SÜRE	2 saat (120 dakika)
MATERYAL	Kâğıt, kalem, bilgisayar, projeksiyon, çalışma kâğıdı, balon, Kendime Yolculuk (İlk Hislerim-Şu An) Etkinliği Formu, Doğru Bilinen Yanlışlar Etkinliği Formu, Bu Defa Beni Dinle! Etkinliği Formu, Oturum Değerlendirme Formu, Çocuğumu Tanıyorum Formu (Veli) , Kendimi Tanıyorum Formu (Çocuk), Eğitim Günlüğü Çalışma Kâğıdı, Özlü Söz, Mektup: ‘ÇOCUKLUK’, Eğitim Günlüğü Çalışma Kâğıdı
İŞ BİRLİĞİ YAPILABİLECEK ALANLAR	Müzik, görsel sanatlar, felsefe, bilişim

SÜREÇ

1. KONUYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI

1.1. “Kaostan Kozmosa Geçiş” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların birbirlerinin isimlerini öğrenmelerine yardımcı olmak

Uygulama

1. Uygulayıcı “İnsan hem girdiği ortama uyum sağlama hem de girdiği ortamı değiştirme özelliklerine sahiptir. Eğer ortama uyum sağlamak istiyorsak ilk olarak birbirimize isimimizle hitap etmeliyiz. Bunun için bir etkinlikle başlayalım:

“İnsan zihni kaostan (karmaşadan) kozmosa (evren) geçişi her an yaşar. Hiç tanımadığı bir ortam onun zihni için kaostur ve kozmosuna ulaşmak ister. İlk adım ötekinin ismen varlığını kabul etmektir.” şeklinde bir açıklama yapar (Ek-1 ısınma etkinliği müziği).

2. Katılımcı sayısı kadar balon şişirilir. Balonlar yere konulur.

3. Katılımcıları olan ayağa kalkıp balonların arasında dolaşmaları istenir. Bu sayede temsili bir karmaşa (kaos) durumu oluşturulmaya çalışılır. Karmaşanın (kaos) insan zihnini bunalttığı ve ondan kurtulmak için ilk hamlenin yapılması gerektiği vurgulanır.

4. Yerdeki balonlar katılımcılar tarafından havaya atılır ve balonların arasında gezinmeye devam edilir. Bu gezinti müzik eşliğinde olabilir. Müzik yoksa uygulayıcı, istediği bir komutla yönetebilir. Katılımcıların balonlar arasında gezintisi belli aralıklarla durdurulur. Uygulayıcının komutuyla ilk ara verilir ve herkes gezinmeyi bırakır. Katılımcılar durduklarında önlerindeki (veya kendilerine en yakın) balona isimlerini yazar (Örneğin 1- İdil).

5. Katılımcılar uygulayıcının komutuyla ellerinde isimleri yazan balon ile gezinmeye devam ederler. İlk olarak kendilerinin farkına vardıkları hatırlatılır.

Bu sefer “Dur!” komutundan sonra herkes elindeki balonu karşısına ilk gelenle değiştirir. Aldığı balona kendi adını da yazar (1- İdil, 2- Övgü).

6. Katılımcılar balonlar arasında gezinmeye devam ederler. “Dur!” komutundan sonra elindeki balonu üçüncü bir kişiye verir. Üçüncü kişi aldığı balona adını yazar ve bu kişiden sabit kalması istenir (1- İdil, 2- Övgü, 3-Muharrem).

7. Her katılımcıdan ismini ilk defa yazdığı balonu bulması istenir. Bu sırada katılımcı tam kozmosa geçtiğini düşünürken tekrar bir kaos yaşamaya başladığı belirtilir. Katılımcılar ilk isim olarak kendilerinin yer aldığı balonu bulunca katılımcıdan diğer isimleri araştırması ve tek tek tanışmaya gitmesi istenir. Böylece ilk olarak kendisinin farkına varan insan yine kendi çabasıyla kaos içindeki kozmosları yakalar. Fakat kaosun yaşamın her anında var olduğunu ve kaos sürecini kendisinin yönetmesi gerektiğini de fark eder.

2. KENDİMLE TANIŞIYORUM

2.1. “Ben Kaptan Değilim” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların kendi yaşamlarını sorgulamalarına yardım etmek

Uygulayıcıya Bilgi Notu

Sokratik Yöntem: Sokrates “Yaşamın anlamı nedir?” sorusu ile felsefesini yapılandırmaya başlamıştır. O, felsefeyle yaşamın anlamını bulmaya çalışmıştır. Sokrates insanlarla yüz yüze ilişkide bulunmaktan ve onlarla konuşmaktan, tartışmaktan hoşlanan bir filozoftur (Arslan, 2006). Sokrates, “Felsefeyi yere, şehirlere inmeye ilk çağıran; felsefeyi evlerin içine kadar sokup doğrudan yaşamla örf ve âdetlerle neyin iyi, neyin kötü olduğuyula ilişkilendiren ilk kişidir (Dorion, 2005).”

Sokrates'e göre insanın kötü davranışta bulunmasının nedeni "kendini sorgulama" sürecinden geçmemiş olmasıdır. Kendini sorgulama sürecini yaşayan insan "ben"iyle tanışmış ve doğuştan (apriori) bilgiye ulaşmış bireydir. Bu yüzden Sokrates'e göre "Hiç kimse bilerek kötülük yapmaz." Eğer kötülük yaptıysa iç sorgulama sürecinden geçip kendisinde var olan "doğru bilgiye" ulaşmamıştır. Görüldüğü gibi Sokrates'in düşüncelerinde bireyin "kendini tanıması" oldukça önemlidir. Bu tanıma sürecini de "Sokratik yöntem" kullanarak yapar. Sokratik yöntem iki aşamadan oluşur. Birinci aşamada karşıdaki kişiye sahip olduğu bilgilerini tekrar gözden geçirmesi için birkaç soru sorulur. Bu süreç kişi kendisiyle çelişene kadar devam eder. Sokrates bu aşamaya "ironi" der. İroni aşamasında günlük yaşamdan birçok örnek vererek karşıdaki kişinin kendi içinde çelişkiyi fark etmesini sağlar. Daha sonra da o insanı bu durumdan kurtarmak için maotik (doğurtma) denilen bir diğer aşamaya geçer. Maotik aşamada, ironi aşamasında çıkmaza girip kendi içinde çelişen insana sorunun çözümünün kendinde olduğunu hatırlatır. Kısacası bireyin doğuştan getirdiği bilgiye ulaşmasını sağlar. Sokrates'in bu yöntemdeki amacı bireyin doğuştan sahip olduğu bilgileri ona yeniden hatırlatmaktır. Aslında yeniden kendisiyle tanışmasını sağlamaktır. Günümüzde bu yönteme "elenchos" (çürütme) veya "doğurtma" zaman zamanda "saçmaya indirgeme" de denilmektedir.

Örnek bir Sokratik diyalog:

Sokrates: Söyle bana Euthydemus, sen hiç Delhi'deki kâhini ziyaret ettin mi?

Euthydemus: İki kere. Karar vereceğim zaman ben hep ona danışırım.

Sokrates: Peki tapınağın girişinde bir yazı dikkatini çekti mi?

Euthydemus: Hangisi?

Sokrates: Gnothi seauton (Kendini bil.).

Euthydemus: Ha! O mu? Evet, gördüm ama çok dikkat etmedim. Acelem oluyordu.

Sokrates: Peki çıkarken...

Euthydemus: O zaman da işim tamamlanmış oluyordu.

Sokrates: Peki, konuya başka açıdan yaklaşalım. Dün ben seni atlara bakarken gördüm. İçlerinden birini almaya mı niyetlisin?

Euthydemus: Evet, şimdi oraya pazarlık yapmaya gidiyorum.

Sokrates: Atları incelemek için zaman harcayacaksın. Onların gücüne ve bunun gibi özelliklerine bakacaksın, değil mi?

Euthydemus: Evet, tabii ki bunun için dükkânıma kilit bile vurdum.

Sokrates: Sen bu konuyla ilgili olarak her şeyi düşündün yani?

Euthydemus: Hatta zihnimi tamamen bunlar dolduruyor.

Sokrates: Bunun için kâhine gitmedin, değil mi? Ya da başka bir şekilde tavsiye almadın, değil mi?

Euthydemus: Hayır, Sokrates! İyi bir atı anlayabilirim.

Sokrates: Peki, senin bu kararın yaşamını ne kadar etkileyebilir? Sen kâhinin söylediği kendini tanı, tavsiyesini izlediğin zaman hayatını nasıl etkiler?

Euthydemus: Senin ne demek istediğini anladım Sokrates. Ben en azından atıma gösterdiğim ilgiyi kendime göstermeliyim.

Sokrates: Tamamen böyle Euthydemus. Ve insanların kendi güçlerini ve zayıflıklarını anlamak konusunda uğraş verdiklerini düşünüyor musun?

Euthydemus: Bu, duruma göre değişir Sokrates. Bizim dostumuz Podokles dn bir mleki olarak yaptığı işten nefret ettiğini belirtiyordu ve kendi yeteneğini kullanabileceği daha iyi bir işe sahip olmak istediğini söylüyordu.

Sokrates: Evet, ben bu konuşmayı hatırlıyorum. Benim seninle bu konuşmayı yapmak istememin nedeni de bu zaten. Ben senin belki onlar için uygun olan şeyin ve onların yapabilecekleri ve yapamayacakları şeylerin neler olduğu konusunda düşüncelerin olduğunu düşünüyorum. Onlar yaptıkları şeyi anlayarak hem gereksinimlerini karşılayabilirler hem de bundan keyif alabilirler. Bunu yapmaktan kaçındıkları zaman hata yapmaktan ve şanssızlıktan da kaçınmış olurlar.

Euthydemus: Ben pek çok zaman bunu görmüştüm fakat hiçbir zaman onu kendime uygulayabileceğimi düşünmemiştim. “Delphi”nin girişindeki “Kendini tanı.” ifadesi ilgimi çekmemişti belki de bunun nedeni din adamlarından aldığım tavsiyenin kendi zihnimi kullanmaktan daha önemli olduğunu dşnmemdir (Gross, 2006).

Uygulama

1. Uygulayıcı “Sokratik yöntem”i kullanarak aşağıdaki yönergeyi verir (Yönlendirmeyi uygulayıcı müzik eşliğinde yapabilir.).

“Bir yolculuğa çıktığınızı düşünün. Büyük bir gemi hayal edin, gemiye biniyorsunuz (Hayal etmeleri için bir süre verilir.). En alt kattan başlayıp gemiyi gezerek kamaranıza doğru gitmek istiyorsunuz. Birinci katta gezinirken herkesin size selam verdiğini fark ediyorsunuz. Hatta bir kısmı sizi görünce nn ilikliyor, ayağa kalkıyor, size ol veriyor. nce şaşırıyorsunuz ama hiç “sorgulamıyor” ve yolunuza devam ediyorsunuz. İkinci kata çıkınca insanların size karşı tavırları daha da değişiyor. Sizi çocuklarına gösterenler, sizinle fotoğraf çektirmek isteyenler vb. Bu davranışlara şaşırsanız da hoşuna gidiyor ve siz yine “sorgulamıyorsunuz”. nc kata çıkarken hiç farkında olmadan insanlara yanaşıp fotoğraf çektirmek istiyorsunuz. nce siz gülümsemeye başlıyorsunuz, ilginç bir şekilde herkesten nn iliklemesini bekliyorsunuz. Sonra birden yandaki camda yansımanızı görüyorsunuz! stnzde kaptan kıyafetleri var. Kendinize hayran oluyorsunuz ama yine “sorgulamıyorsunuz”.

Hatta bu durumu kabul edip kaptan köşküne çıkıyorsunuz. Aslında tanıdığınız çok şey yok... Ama kaptan köşkünü terk etmek ya da herhangi bir soru sormak istemiyorsunuz çünkü “memnunsunuz ve sorgulamıyorsunuz”. Gemi yola çıkıyor, ilk günlerde her şey yolunda gidiyor. Çok mutlusunuz... Fakat ansızın gökyüzünde kara bulutlar belirmeye başlıyor ve tedbir almanız gerekiyor. Heyecanla ve telaşla diğerleriyle konuşmaya başlıyorsunuz, birden yağmur başlıyor, işler çığırından çıkıyor ve gemi batma noktasına geliyor...”

2. Uygulayıcı; Kendi iç dünyamıza yaptığımız gemi yolculuğumuzda “son” size bağlı olarak değişecektir, diyerek paylaşımların yapılmasını destekler. Bunun için Sokratik yöntem kullanılması tavsiye edilir.

Sokratik yöntem uygulaması tavsiye edilen örnek sorular aşağıdaki gibi olabilir. Sorular katılımcılara yöneltilecektir. Zamana bağlı olarak soru sayısı değiştirilebilir.

- Size göre gemi neyi temsil ediyor?
- Gemiye binen “ben”in yaşadığı süreç nasıl açıklanabilir?
- “Ben”in sorgulanması bireye ne kazandırır?
- Gemi yolculuğunun sonu sizce nasıl olmalı?

2.2. Fenomenolojik Sorgulama Etkinliği

Amaç

Katılımcıların felsefi sorgulama ile kendini tanımasına yardımcı olmak

Uygulayıcıya Bilgi Notu

Franz Brento'nun başlattığı fenomenolojinin kurucusu ve temsilcisi Edmund Husserl'dir. Günümüzde fenomenoloji, çözümleyici ve pozitivist felsefenin egemenliğine karşın varlığını ve etkinliğini sürdürmeyi başaran felsefe akımlarından biridir. Fenomenolojik yaklaşımda öznenin kendi saf bilincine, kendini oluşturan bilgi edimlerini çözümlemesine ulaşması önemlidir. Her yaşantıda iki uç vardır: Yaşanan şey ya da nesne ile yaşayan özne ya da ben kutbudur. Husserl'e göre kendisinden anlamlı bir biçimde söz edebileceğim her şeyin

insana verilmiş olması gerekir. Algılama, duyumsama, arzulama, sevme, inanma edimlerinde, bilinç işlemleriyle kendisiyle bağlantı kurabileceğim şey insana bir biçimde verilmiş olmalıdır. Bu anlamda her bilinç ediminde bir nesneyle bağlantı kurulmaktadır. Kısacası bilinç yönelimseldir. Yani o edimlerin her birinde hep bir şeyin bilincidir. Husserl'e göre "saf" olana, "özler"e ulaşabilmek için öncelikle "doğal tavır almanın" ayrıştırılması yani bir kenara bırakılması gerekir. Eğer tüm dünya, benim kendi deneysel varlığım, kendi deneysel benimde içinde olmak üzere, ayrıç içine alınmış, bir yana bırakılmışsa geriye ne kalır? Bu indirgmeden geriye kalan saf bilinçtir. Fenomenolojinin araştırma alanı işte bu varlık alanı yani saf bilinçtir (Husserl, 2010).

Uygulama

1- Katılımcılara A4 kâğıdı dağıtılır. Kâğıda bir çanta çizmeleri istenir. Çantaya kendi isimleri verilir. Örneğin İdil'in yaşam çantası gibi.

2- Uygulayıcı tarafından "Siz kimsiniz?" sorusu katılımcılara yöneltilir. Düşünmeden ilk akıllarına gelen (en az üç tane) kendilerine ait özellikleri (şeyleri) çantaya yazmaları istenir. Örneğin İdil'in "Yaşam Çantasında"; "Ben bir anneyim,", "Ben öğretmenim,", "Ben bir kadınıam," gibi cevaplar yazılmıştır. Daha sonra kendi yaşam çantalarında kendilerini hangi bağlarla (çocukları, anneleri, babaları, eşleri, işleri vb.) tanımladıklarını belirlemeleri istenir. Örneğin İdil'in yaşam çantasında anne kavramı var. Uygulayıcı, İdil Hanım'a, "Anne olma özelliğinizi açıklamak için herhangi bir bağlama ihtiyaç duyuyor musunuz?" sorusunu yöneltilir. Verilen cevaba göre bir bağlamı olan şey (anne olma özelliği kadının doğuştan sahip olduğu bir özellik olarak açıklanırsa) çantada bırakılır. Bağlamı olmayan özellikler çantada kalır, bağlamı olan özelliklerin hepsi çantadan atılır.

Katılımcılara tekrar aynı soru yöneltilir: "Siz kimsiniz?" Çantanın içinde kalan özellikler varsa onlara yeni özellikler eklenir. Eğer çanta boş ise katılımcılardan bağlamlardan bağımsız olarak kendilerini tanımladıkları özellikleri yazmaları istenir. Bunun için belli bir düşünme süresi verilir. Örneğin İdil'in ikinci tur cevapları, "Okumayı, dinlemeyi sever. Dinlenmek için denize bakar. Karanlıktan korkar" gibi

olur. Böylece katılımcıların kendi dünyalarına (özlerine, saf bilince) ulaşmaları desteklenmiş olur.

3-Uygulayıcı ikinci çantayla ilgili etkinliği de tamamladıktan sonra fenomenolojideki “saf bilince” yani öze ulaşmak için önemli bir adımın atıldığını söyler. İnsanın kendini bir başka şeye göre tanımladığı sürece kendi öz bilincine ulaşamayacağı hatırlatılır. Özel yetenekli çocuğun saf bilincine ulaşması için bir yol gösterene ihtiyacı olduğu düşüncesi üzerinde durulur. Çünkü özel yetenekli olmak ve bunu fark edip yaşamına devam etmek güçlü bir benliğin başarabileceği bir süreçtir.

2.3. “Özel Yetenekli Çocuğumu Fark Ediyorum” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların özel yetenekli çocuklarının farklılıklarını anlama sürecinde yaşadıklarına anlam vermelerine destek olmak

Uygulama

1. Özel yetenekli çocukların özellikleriyle ilgili farkındalık oluşturmak amacıyla Vitus filminin aşağıdaki bölümleri sırasıyla izletilir.

- Özel yetenekli olduğunu fark etme ve öğretmen-okul ilişkisi (Ek-2 Vitus 1 / Alternatif Ek 2.1.)
- Uygulayıcı, katılımcıların kendi çocuklarının özel yetenekli olduğunu öğrendikleri anda neler yaşadıkları ile ilgili paylaşımları alır.
- Okul-öğretmen ilişkisi (Ek-3 Vitus 2)
- Eğitim süreci (Ek-4 Vitus 3)

Uygulayıcı, katılımcıların kendi çocuklarının özel yetenekli olduğunu öğrendikten sonra örgün eğitimde yaşadıkları ile ilgili paylaşımları alır.

3. ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUĞUMU TANIYORUM

3.1. “Kendime Yolculuk (İlk Hislerim)” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların özel yetenekli bir çocuğa sahip olduklarını öğrendikleri zamanki duygu, düşünce ve davranışları hakkında farkındalık oluşturmak

Uygulama

1. Katılımcılar beşerli küçük gruplara ayrılır. Uygulayıcı “Kendime Yolculuk (İlk Hislerim) Etkinliği Formu”nu dağıtır (Ek-5). Ardından her gruptan çalışma kâğıdının birinci bölümünü doldurulmasını ister. Her gruptan bir lider belirlenerek yapılan çalışmanın büyük grupla paylaşılması istenir.

3.2. “Kendime Yolculuk (Şu An)” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların çocuklarına konulan tanıdan sonra geçen zaman içinde hislerinde ne gibi değişiklikler olduğunu, bu süreçte nasıl yol aldıklarını fark etmelerini sağlamak

Uygulama

1. Beşerli küçük gruplardan “Kendime Yolculuk (İlk Hislerim) Etkinliği Formu”-nun (Ek-5) ikinci bölümünün doldurulması istenir. Sonrasında yapılan çalışma büyük grup ile paylaşılır. Uygulayıcı, katılımcılardan çalışma kâğıdında yer alan birinci ve ikinci bölümündeki formların sonuçlarını karşılaştırmalarını ister.

3.3. “Doğru Bilinen Yanlışlar” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların özel yeteneklilerle ilgili doğru bilinen yanlışların farkına varmalarını sağlamak

Uygulama

1. Katılımcılardan “Doğru Bilinen Yanlışlar Etkinlik Formu” doldurmaları istenir (Ek-6). Çalışma kâğıdında özel yetenekliliğe ilişkin doğru ve yanlış ifadelere yer verilmiştir. Her bir ifadeyle ilgili doğru bilgi uygulayıcı ya da isteyen katılımcılar tarafından paylaşılır. Böylece tüm katılımcıların özel yeteneklilikle ilgili doğru bilgilere ulaşması desteklenmiş olur.

Bu etkinlik grup yapısına göre yazılı veya sözel olarak uygulanır.

4. ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUĞUMUN DUYGUSAL GELİŞİMİNİ FARK EDİYORUM

4.1. “Özel Yeteneklilerin Duygusal Gelişimlerini Fark Ediyorum” Etkinliği

Amaç

Katılımcılar, farklı örnekler sayesinde özel yetenekli çocuklarının duygusal gelişimlerini fark edilmesi

Uygulama

1. Vitus filminden daha önce belirlenen bölümler izlenerek özel yetenekli çocukların duygusal gelişimleriyle ilgili paylaşımlar yapılır.

- Duygu değişimleri, öfke, hayal kırıklığı (Ek-7 Vitus 4/ Alternatif Ek 6.1. The Little Tate)
- Duygu değişimleri, öfke, hayal kırıklığı (Ek-8 Vitus 5 / Alternatif EK 7.1. The Little Tate)

4.2. “Bu Defa Beni Dinle!” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların özel yetenekli çocukların duygusal gelişimlerdeki farklılığı değerlendirebilmelerinin desteklenmesini sağlamak

Uygulama

1. “Bu Defa Beni Dinle!” sunusu velilere izletilir. Velilerden sunu içeriğini dikkatle okumaları istenir. Uygulayıcı, katılımcıların isteğine bağlı olarak sunuda yer alan cümlelerle ilgili özel yetenekli çocuklarıyla yaşadıkları tecrübeleri paylaşmalarını ister. Katılımcıların paylaşımında bulunması desteklenir (Ek-9).

5. DEğerLENDİRME VE SONLANDIRMA

5.1. Oturum Değerlendirme Formu

Uygulayıcı tarafından katılımcılara “Oturum Değerlendirme Formu” dağıtılır ve doldurmaları istenir. Katılımcıların ilgili formu doldurduktan sonra teslim etmeleri gerekir

5.2. Mektup: “ÇOCUKLUK”

Uygulayıcı tarafından mektup okunur veya evde okunmak üzere zarf içinde her bir katılımcıya verilir.

5.2. “Çocuğumu Tanıyorum” Formu (Veli)

Uygulayıcı katılımcılara “Çocuğumu Tanıyorum Formu”nu dağıtır. Katılımcılardan formu evde doldurup değerlendirmeleri istenir.

5.3. “Kendimi Tanıyorum” Formu (Çocuk)

Uygulayıcı “Kendimi Tanıyorum Formu”nu (Çocuk) dağıtır. Evde çocuk tarafından bu formun doldurulması ve bu iki formun (Çocuğumu Tanıyorum Formu-Kendimi Tanıyorum Formu) karşılaştırılması istenir.

KAYNAKÇA

- Aurelius, M., Kendime Düşünceler (Çev.: Y.E. Ceren), Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 2018.
- Bildiren, A., Üstün Yetenekli Çocuklar, Pegem Yayınları, Ankara, 2018.
- Epiktetos., Düşünceler ve Sohbetler (Çev.: C. Süer), Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2017
- Schütz, A., Fenomenoloji ve Toplumsal İlişkiler(Çev.: A. Akan ve S. Kesikoğlu), Heretik Yayıncılık, Ankara, 2018.
- Husserl, E., Fenomenoloji Üzerine Beş Ders (Çev.: H. Tepe), Bilge Su Yayıncılık, Ankara, 2017.
- Lyotard, J.F., Fenomenoloji (Çev.: İ. Birkan), Dost Kitabevi, Ankara, 2007.
- Gross, R., Sokrates Yöntemi, Pegasus Yayıncılık, 2006.
- Dorion, L.A., Sokrates (Çev.: M. N. Demirtaş.), Dost Yayıncılık. Ankara, 2005.
- MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ‘Çocuğumu Tanıyorum’ 01. Nisan.2019 Tarihinde erişilmiştir. http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_08/07230336_Çocuğumu_Taniyorum_ve_Kendimi_Taniyorum_Formu.pdf
- Edmund, H., Fenomenoloji Üzerine Üç Ders (Çev.: H. Tepe)., BilgeSu Yayıncılık, Ankara, 2010.

“Bu dünyada her şeyin en iyisine layık çok özel ve güzel bir çocuk var. O, sizin evinizde yaşıyor.”

Anonim

2. Oturum

Ebeveynlik ilk Durak

Betül ÇINAR & Gouljan DİNÇER

KAZANIMLAR

- K1. Aile kavramı ve önemini bilme
- K2. Ailenin, aile üyelerinin ne tür ihtiyaçlarını karşıladığını fark etme
- K3. Sağlıklı aile sisteminin ve sağlıksız aile sisteminin çocuğun gelişimine olan etkisini fark etme
- K4. Özel yetenekli çocuğu olan bir aile olarak karşılaşılan güçlükler hakkında farkındalık kazanma
- K5. Yetkin ebeveyn tutumu hakkında bilgi sahibi olma

GÖSTERGELER

- G1. Aile kavramını ve önemini bilir.
- G2. Ailenin işlevlerini bilir.
- G3. Aile içi ilişkinin sağlıklı olmasını sağlayan unsurları bilir.
- G4. Özel yetenekli çocuğu olan bir aile olarak karşılaşılan güçlükler hakkında farkındalık kazanır.
- G5. Çocuk gelişimini destekleyen ebeveyn tutumunu bilir.

UYGULAMA BASAMAKLARI

- 1. Isınma ve Konunun Tanıtılması
 - 1.1. Kendimi Tanıtıyorum Etkinliği (10 dk.)
- 2. Aile Nedir?
 - 2.1. Aile Kavramı (5 dk.)
- 3. Ailenin İşlevleri
 - 1. "Ailem: İlk Okulum" Etkinliği (15 dk.)
- 4. Aile Sistemi
 - 4.1. "Sevgili Günlük" Etkinliği (25 dk.)
- 5. Aile Olarak Karşılaşılan Güçlükler
 - 5.1. "Beni Öldürmeyen Şey Beni Güçlendirir" Etkinliği (20 dk.)
- 6. Yetkin Ebeveynlik
 - 6.1. "Yetkinim, Yeterliyim" Etkinliği (20 dk.)
 - 6.2. Mezunla Söyleşi (15 dk.)
- 7. Değerlendirme ve Sonlandırma

	<p>7.1. Değerlendirme Formu 7.2. Eğitim Günlüğü 7.3. Katılımcılara Mektup</p>
TOPLAM SÜRE	90 dakika + 15 dakika
MATERYAL	Projeksiyon, ufak şeker ve şeker tabağı, 4 adet masa, 4 adet fon kartonu, boya kalemleri, 1 adet beyaz fon kartonu üzerine çizilmiş sarı daire ve içine çeşitli yerlere yapıştırmak için patafix, sarı postitler, “Ailem; İlk Okulum” Etkinliği Eki, Eğitim Günlüğü, Katılımcılara Mektup, Oturum Değerlendirme Formu

SÜREÇ

1. KONUYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI

1.1. “Kendimi Tanıtıyorum” (Alternatifi ektedir)

Amaç

Katılımcıların birbirlerini daha yakından tanımalarını sağlamak

Uygulama

1. Katılımcılara küçük şekerler ikram edilerek istedikleri kadar şeker alabilecekleri söylenir.
2. Kendileri hakkında aldıkları şeker sayısı kadar bilgi paylaşımları istenir.

2. AİLE NEDİR?

2.1. Aile Kavramı

Amaç

Katılımcıların aile kavramını bilmelerine ve ailenin önemini fark etmelerine yardımcı olmak

Uygulama

1. Uygulayıcı, “Aile dendiğinde aklınıza ne gelir? Aileyi kimler oluşturur?” sorularını yöneltmek grup etkileşimini başlatır.
2. Katılımcıların paylaşımlarının ardından geçmişten günümüze aile kavramının pek çok değişiklik gösterdiği ancak bazı temel işlevlerinin aynı kaldığı belirtilir. Buna göre aileyi anlatan bazı tanımlar üzerinde durulur. (Slayt 3)

3. AİLENİN İŞLEVLERİ

3.1. “Ailem: İlk Okulum” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların ailenin ne tür ihtiyaçları karşıladığını fark etmelerini sağlamak

Etkinlik öncesi hazırlık: Daha önce beyaz fon karton üzerine patafix yapıştirılarak hazırlanmış materyal panoya, tahtaya veya duvara asılır (Görsel ekte mevcuttur.). Ek-1’de bulunan 10 ifade, sarı A4 kâğıtlara yazdırılır. İfadeler görselde olduğu gibi kesilerek fanusa konur.

Uygulama

1. Uygulayıcı; Slayt-4 aracılığı ile ailenin karşıladığı ekonomik, biyolojik, psikolojik ve sosyal-kültürel ihtiyaçlardan bahseder.

2. Daha sonra her katılımcının bir fanus içine karışık şekilde atılan kâğıtlardan bir tane alması istenir.

3. Katılımcılarla seçtikleri kâğıtta yazılı işlevüzerine konuşulur ve katılımcılardan kâğıtları panoda asılı güneş topunun içinde uygun bir yere yapıştırılmaları söylenir.

4. Güneş tamamlandıktan sonra işlevini yerine getiren ailenin hem çocuk için hem de ailenin diğer üyeleri için ısı ve ışık kaynağı olacağı istenir.

Uygulayıcıya Bilgi Notu (Etkinlik için cevap anahtarı)

- Çocuğa içinde büyüdüğü toplumun değerlerini, kültürünü ve normlarını aktarır (sosyal-kültürel işlev).
- Canlı bir varlık olarak insanın varlığını korumasını ve sürdürmesini sağlar (biyolojik işlev).
- Bireyin ilişki kurma ve iletişim gereksinimini karşılar (psikolojik işlev).

- Bireyin içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasını sağlar (sosyal-kültürel işlev).
- Kültürün devamlılığını sağlar (sosyal-kültürel işlev).
- Kadın ve erkeğin cinsel gereksinimlerini doymasına için kabul edilebilir bir ortam sağlar (biyolojik işlev).
- Bir gruba ait olma ve diğerleriyle anlamlı ilişkiler kurma ihtiyacını karşılar (psikolojik işlev).
- Çalışma yaşamına katılarak gelir elde eder ve bu gelirele maddi ihtiyaçlar karşılanır (ekonomik işlev).
- İnsan türünün devamını sağlar (biyolojik işlev).
- Sevme-sevilme, değer ve saygı görme, olduğu gibi kabul edilme, anlaşılma, bağlılık ve güven ihtiyacını karşılar (psikolojik işlev).

(Kaynak: MEB, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Aile eğitim Programı 0-18 Yaş)

4. AİLE SİSTEMİ

4.1. “Sevgili Günlük” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların sağlıklı aile sisteminin ve sağlıksız aile sisteminin çocuğun gelişimine olan etkisini fark etmesini sağlamak

Uygulama

1. Uygulayıcı, “İşlevlerini yerine getirebilen ailenin, bir güneş gibi tüm aile bireylerini ısıtıp ısıttığını biliyoruz.” der ve “Sevgili Günlük” etkinliğine giriş yapılır.

2. Katılımcıların, çocukların sağlıksız aile sisteminden nasıl etkilendiğini fark etmelerini sağlamak amacıyla Slayt 5, 6, 7 ve 8’de verilen örnek durumlar tek tek

okunur ve her örnek durumunun ardından aşağıda yer alan sorular yöneltilir:

- Sizce çocuk, yaşadığı\tanık olduğu bu durumdan nasıl etkilenir? Çocuğun duygu ve düşünceleri nasıl şekillenir?
- Siz bu ailedeki ebeveynlere ne önerirsiniz?

Uygulayıcıya Bilgi Notu

Slayt 5- Örnek Durum: Bu ailede sınırlar belirsizdir. Evde genelde kriz durumu hâkimdir. En ufak şeyler büyütülmekte ve kaygılı bir ev ortamı oluşmaktadır. Çok korumacı bir tutum içindedirler. Roller karmaşıktır. Evin en küçük bireyi ortamı sakinleştirmeye çalışmaktadır. Şüphesiz böylesi bir ortam çocukları olumsuz etkiler.

Slayt 6- Örnek Durum: Ailede çocukların üç ebeveyni olduğu vurgulanır (anne, baba ve anne- baba arasındaki ilişki). Anne baba arasındaki ilişkinin çocuklar üzerindeki etkisinden bahsedilebilir. İletişim sorunu yaşayan, birbiriyle devamlı tartışan ve çocukları taraf olmaya (koalisyona) zorlayan ebeveyn tutumu hiç şüphesiz çocukları olumsuz etkiler. Sağlıklı ailelerde koalisyon, anne baba veya kardeşler arasında olur.

Slayt 7- Örnek Durum: Ailede sorumluluğun eşlerden birinin üzerinde yoğunlaşması, bireyin ebeveynlik rolünü yerine getirmesinde sorun yaşamasına neden olabilir. Aile sisteminde var olması ve korunması gereken, eş güdümlü hareket etmenin sonucunda oluşan denge sağlanamaz. Bu durum da çocukları olumsuz etkiler.

Slayt 8- Örnek Durum: Birbirinden bağımsız, kopuk ailelerde birlikte vakit geçirme, duygu ve düşünce paylaşımı, birlikte eğlenme veya öğrenme gibi etkinlikler azdır. Kişiler genellikle birbirine uzaktır. Çok önemli bir konu olmadığı müddetçe bir araya gelmezler. Bu sistem içindeki aile, çocuğu olumsuz etkiler.

EK BİLGİ: Bu bölümde ek olarak “Helikopter Aile” kavramından bahsedilir. Bu kavram ilk olarak Foster W. Cline ve Jim Fay tarafından 1990 yılında “Parenting with Love and Logic: Teaching Children Responsibility” kitabında kullanılmıştır. Helikopter ailede ebeveynler, çocuklarının başından ayrılmaz, her şeylerine yetiştirmeye çalışır, hayatlarına ve kişiliklerine müdahale eder. Yorulmak bilmeyen anne babalardır. Günümüzde “helikopter aileler”, çocuklarının sosyal ve öğrenim hayatlarında onları çok yakından takip eden, çocuklarının üstlenmesi gereken sorumlulukları büyük bir hevesle üstlenen, evlatlarını tamamen kendilerinin uzantısı olarak gören, her sorunu onlar adına çözmekten mutlu olan ve daha da ileri giderek “Biz tıp okumak istiyoruz.” diyebilen ailelerdir. Bu açıklamadan sonra katılımcıların görüşlerine yer verilerek çocuk üzerinde olumsuz etkileri üzerinde durulur.

5. AİLE OLARAK KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

5.1. “Beni Öldürmeyen Şey Beni Güçlendirir” Etkinliği (Alternatifi ektedir.)

Amaç

Ailenin baş etmek zorunda olduğu güçlüklerin (çocuğun kendisi, kardeşler arası ve eşle ilgili güçlükler) çevre ve okul açısından değerlendirilmesini sağlamak

Uygulama

1. Uygulayıcı, Slayt 9 aracılığı ile özel yetenekli çocukla baş etme hakkında katılımcılara bilgi verir. Burada çocuğun bazı özelliklerinin aile için zorlayıcı olabileceğinden bahsedilir.

Uygulayıcıya Bilgi Notu

Burada özellikle iki kere farklılık kavramı üzerinde durulması önerilir. Bir çocuğun hem özel yetenek hem öğrenme güçlüğü veya dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanısı alma durumudur

2. Ek 2 “Why Papa?” adı kesit video izlenir ve ebeveynin tutumu üzerine konuşulur.

3. Uygulayıcı, Slayt 10 aracılığı ile kendi içinde farklılıkla baş etme hakkında katılımcılara bilgi verir. Burada anne baba arasındaki çatışma ve sorumluluk alma sorunları, eşler ve kardeşler arasında yaşanabilecek olası durumların neler olabileceği üzerinde durulur.

4. Aşağıda yer alan her bir senaryo drama şeklinde oynanır.

Senaryo 1: Anne baba olmak üzere iki gönüllü istenir. Şu yönerge verilir: Çocuğunuz BİLSEM tanılama sürecine katıldı. Sonuçlar açıklandı. Çocuğunuzun özel yetenekli olması hakkında konuşmaya başladınız. Biriniz durumu abartırken, diğersiniz küçümser. Her ikiniz de çocuğunuzun güçlü yönlerini kendinden, zayıf yönlerini ise diğerebeveyninden bilme gibi bir tutum içindesiniz.

Senaryo 2: Abla ve özel yetenekli kardeş olmak üzere iki gönüllü istenir. Şu yönerge verilir: Küçük kardeş bilim ve sanat merkezi (BİLSEM)’e gidiyor. O gün eve geldiğinde yazılıdan kendisine göre düşük bir not (87) aldığı için çok üzgündür. Abla kardeşine karşı kıskançlık ve gıpta etme, bazen ona saldıran bazen de maya çalışan değişken bir tutum içindedir.

5. Uygulayıcı, Slayt 11 aracılığı ile okul ve çevreyle baş etme hakkında katılımcılara bilgi verir. Toplumun farklılığa karşı tolerans eşiğinin düşüklüğü üzerine konuşulur. Bu bölüm Gifted filminden aşağıda verilen kesitleri üzerine tartışılarak işlenir.

- Ek 3, Gifted 1: Akran ilişkisinin önemi, öğretmen tutumu.
- Ek 4, Gifted 2: Çocuğun adalet duygusunun işleyişi ve karşılaştığı toplumsal tepki.

6. Etkinlik tamamlandıktan sonra katılımcılara, özel yetenekli bireyin ailesinin çeşitli yaşam alanlarında çeşitli zorluklar yaşayabileceğini, bu zorluklarla baş etmede yaşam becerileri ve destek sistemlerini kullanmanın önemi vurgulanır.

6. YETKİN EBEVEYNLİK

6.1. “Yetkinim, Yeterliyim” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların aile sistemi içinde yaşanması olası birçok güçlükle etkin şekilde baş etme ve olumlu insan ilişkisi geliştirme yollarını fark etmelerini sağlamak

Uygulama

1. Katılımcılara, daha önceki etkinliklerde tartışılan ve olumsuz etki yaratacak yaşamsal durumların üstesinden gelebilmenin bir yolu olduğu söylenir. Yetkin tutum hakkında Slayt 12 ve 13 ile bilgi kısa bir bilgi verilir. Slaytta bulunan her madde üzerinde ayrı ayrı durularak maddelerin yorumlanması, konunun pekişmesini sağlayacaktır.

2. Konunun pekiştirilmesi amacıyla istasyon tekniği kullanılır. Grup dörde ayrılır. Dört masa ayarlanır. Her masada bir fon kartonu ve hangi çalışmanın yapılacağına dair yazı bulunur. Örneğin 1. masada hikâye yazılacağı, 2. masada resim çizileceği, 3. masada haber hazırlanacağı ve 4. masada şiirsel betimleme (kısa dörtlükler) yazılacağı belirtilir. Gruplar hikâye, şiir, resim ve haber konularını kullanarak yetkin tutumu anlatmaya çalışırlar (Grup dinamiğine göre masa sayısı azaltılabilir.). Her gruba her masa için beşer dakika süre verilerek dört masada da çalışacak şekilde etkinlik tamamlanır. Daha sonra ortaya çıkan ürünler büyük gruba paylaşılır.

3. Etkinlik, mümkünse mezun bir BİLSEM öğrencisi, eğer bu mümkün değilse proje öğrencisi sınıfa davet edilip onunla aile tutumları hakkında sohbet edilerek sonlandırılır.

7. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA

7.1. “Oturum Değerlendirme Formu” katılımcılara dağıtılır ve katılımcılar soruları yanıtlamaları istenir. Doldurulan formlar geri alınır.

7.2. Eğitim Günlüğü her katılımcıya evde değerlendirmesi için dağıtılır.

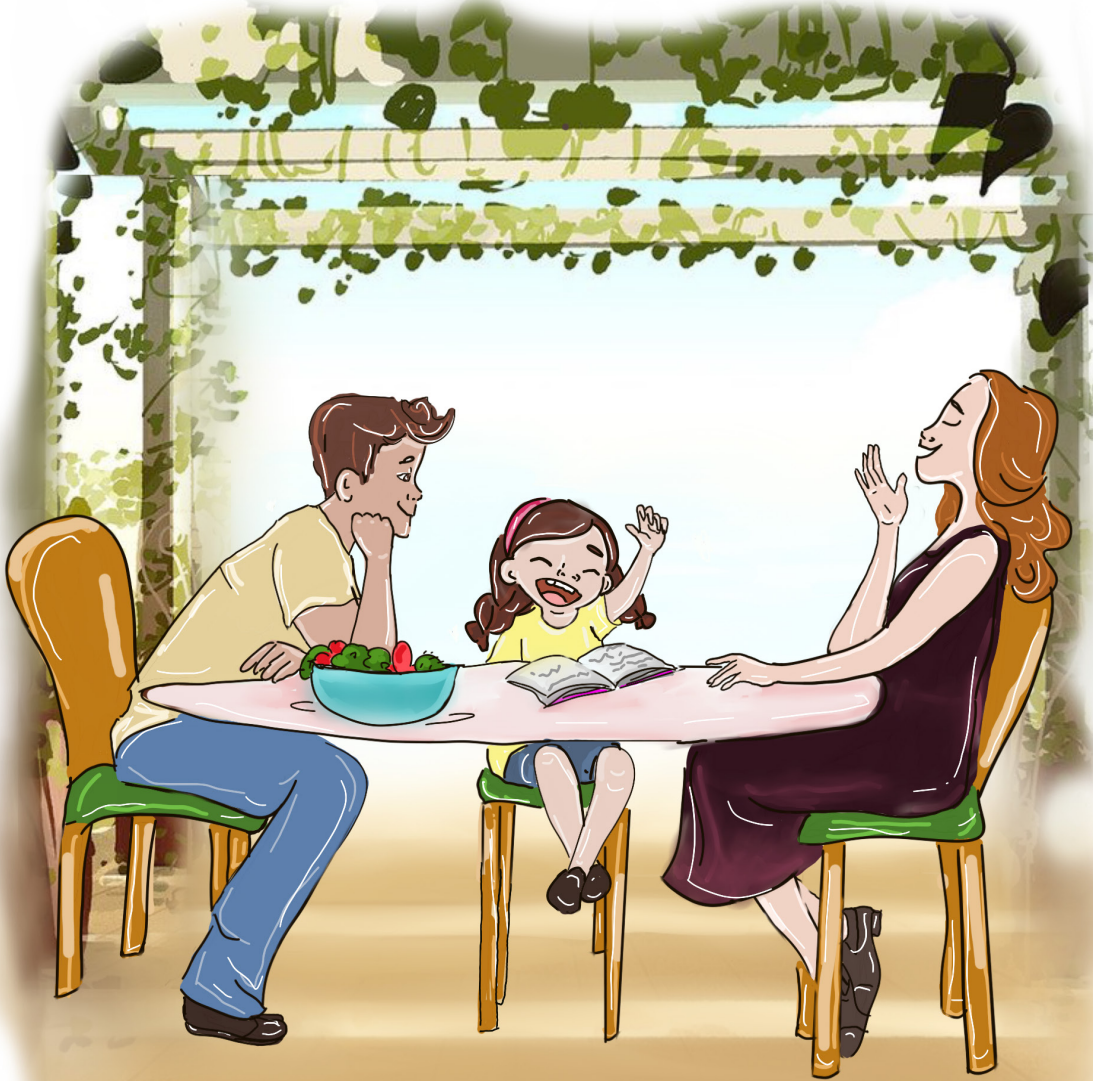
7.3. “Katılımcılara Mektup” her katılımcıya evde okunmak üzere dağıtılır. Bu mektup bir BİLSEM velisinden, diğer BİLSEM velileri için yazılmıştır. Slayt 14 aracılığıyla “Çocuklar” şiiri okunarak oturum sonlandırılır.

KAYNAKÇA

- Eriş, B., Her Çocuk Üstün Yeteneklidir. Alfa Yayıncılık., İstanbul, 2015.
- Karabulut Demir, E., Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. 2007.
- MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Aile Eğitim Programı, 0-18 Yaş
- Dağlıoğlu, H. E. ve Alemdar, M., Üstün yetenekli bir çocuğun ebeveyni olmak. Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi, 18 (3), 849-860, 2010.
- Özbay, Y., Üstün Yetenekli Çocuklar ve Aileleri., 2013.
- Geleceğin Mimarları Üstün yetenekliler Sempozyumu, Nisan 2012.
- Sanyar, S.Çocuk Eğitiminde Anne Baba Tutumu Ve Etkileri
- <https://psikolojiagi.com/cocugun-egitiminde-anne-baba-tutumu-ve-etkileri/>
- Fremo, J.L, A personal retrospective of the family therapy field: Then and now. Journal of Marital and Family Therapy, 22, 289-316., 1996.
- Sayver, T: V. Homrich, A.M.,&Horne, A.M., Working from a family focus. In A.M. Horne (Ed.), Family counseling and therapy(s.12-40). Itasca IL: F.E. Peacock., 2000.
- Gladding, S.T. Aile Terapisi: Tarihi, Kuram ve Uygulamaları. 1. Bölüm s.3 (İng. Edit: İbrahim Keklik, Türkçe Edit: İbrahim Yıldırım) 5. Türkçe Baskı. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği., Ankara, 2018.
- Cüceloğlu, D., Başarıya Götüren Aile., Remzi Kitabevi., İstanbul, 2019.
- Akarsu, F., Üstün Yetenekli Çocuklar Aileleri ve Sorunları; Eduser Yayınları., 2001.

“Başkalarını bilen kimse bilgili, kendini bilen kimse bilgedir. Başkalarını yönetmek kuvvettir, kendini yönetmek iradedir.”

Lao Tzu

3. Oturum

Pozitif Disiplin

Sezen GÜLEÇ & Hakan ARSLANBOĞA

KAZANIMLAR

- K1. Pozitif disiplin kavramını bilme ve disiplinle arasındaki farkı kavrama
- K2. Pozitif disiplinin psikolojik ve gelişimsel bir gereklilik olduğunu fark etme
- K3. Pozitif disiplini sağlamadaki etkenleri bilme ve uygulayabilme becerisi kazanma

GÖSTERGELER

- G1. Pozitif disiplin kavramını bilir ve disiplinle arasındaki farkı açıklar.
- G2. Pozitif disiplinin psikolojik ve gelişimsel bir gereklilik olduğunu bilir.
- G3. Pozitif disiplini sağlamada gerekli olan etkenleri bilir ve uygular.

UYGULAMA BASAMAKLARI

- 1. Isınma ve Konunun Tanıtılması
 - 1.1. Ping Pong Oyunu (15 dk.)
 - 1.2. Nesi Var Etkinliği (Alternatif etkinlik) (15 dk.)
- 2. Disiplin Konusunda Neler Biliyoruz?
 - 2.1. İşlevsel ve İşlevsel Olmayan Düşünceler Etkinliği (15 dk.)
- 3. Pozitif Disiplin ve Disiplin Farkı
 - 3.1. Sunu (15 dk.)
- 4. Pozitif Disiplin Sağlamada Önemli Etkenler
 - 4.1. Soru Cevap (10 dk.)
 - 4.2. Sunu (20 dk.)
 - 4.3. Sevgimi Nasıl Gösteriyorum Etkinliği (20 dk.)
 - 4.3. Sunu (20 dk.)
- 5. Değerlendirme ve Sonlandırma
 - 5.1. Oturum Değerlendirme Formu (5 dk.)
 - 5.2. Eğitim Günlüğü
 - 5.3. Katılımcılara Mektup

TOPLAM SÜRE

120 dakika

MATERYAL

Renkli not kâğıtları, kalem, bilgisayar, projeksiyon, İşlevsel ve İşlevsel Olmayan Düşünceler Formu, Marshmallow Testi, Kurallar Kısa Film Animasyon, Bambu Ağacı Hikâyesi

**İŞ BİRLİĞİ
YAPILABİLECEK
ALANLAR**

Görsel Sanatlar

SÜREÇ

1. KONUYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI

1.1. “Ping Pong Oyunu” (Alternatif Etkinlik EK 1.1.)

Amaç

Oturum öncesi ısınma

Uygulama

Katılımcılar daire oluşturacak şekilde ayakta dizilir. Ebe ortaya geçerek parmağıyla işaret ettiği kişiye “ping” der. Ebe işaret ettiği kişiye “ping” dediği anda işaret edilen kişi “pong” der. Geç kalıp “pong” diyemeyen ya da farklı bir şey söyleyen kişi oyundan elenir ve çemberin dışında kalır. Oyunun kuralları belirli bir süre sonra değiştirilir. “Ping” denilip işaret edilen kişinin sağındaki “pong” demeli, denilerek ebe tarafından kural değiştirilir. Daha sonra işaret edilen kişinin solunda bulunan kişi şeklinde değiştirilerek devam edilir. Kişilerin dikkatine göre oyun devam ettirilir. Elenmelerin yaşanmaması hâlinde “ping” denilip işaret edilen kişinin hem sağındaki hem solundaki kişiler aynı anda “pong” demek zorunda bırakılır. Geç kalan elenir. Son 2 kişi kalıncaya kadar bu devam ettirilir. Sona kalan 2 kişi kutlanır ve bütün katılımcılara oyuna katılımından dolayı teşekkür edilerek yerlerine oturulması sağlanır.

2. DİSİPLİN KONUSUNDA NELER BİLİYORUZ?

2.1. “İşlevsel ve İşlevsel Olmayan Düşünceler” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların, oturum öncesi disiplin kavramlarını öne çıkaran cümlelerin neler olduğu ile pozitif disiplini sağlamaya yönelik işlevsel ve işlevsel olmayan düşüncelerini fark etmelerini sağlamak

Uygulama

Öncelikle etkinliğin içeriğinden söz etmeden her katılımcıya EK 1. “İşlevsel ve İşlevsel Olmayan Düşünceler Formu” dağıtılır ve çocuklarına yönelik düşüncelerine yakın gördükleri cümlelerin yanına artı işareti atmaları istenir. Etkinlik bittikten sonra kâğıtları oturum sonuna kadar saklamaları istenir ve bu etkinlikle ilgili dönütün oturumun sonunda verileceği söylenir.

Uygulayıcıya Bilgi Notu

Kalın şekilde yazılan ifadeler, işlevsel olan ifadeleri yansıtmaktadır. İşlevsel olmayan ifadeler disiplin kavramını çağrıştırırken işlevsel olan ifadeler pozitif disipline uygun ifadelerdir. Oturumun sonunda işlevsel ve işlevsel olmayan ifadeler açıklandıktan sonra, pozitif disiplin sağlamak için öncelikle bakış açısını değiştirmenin önemi vurgulanmalıdır.

İşlevsel ve İşlevsel Olmayan Düşünceler Formu

Çocuğumun benim gibi düşünmesini nasıl sağlayabilirim?	Çocuğumun dünyasına nasıl girebilirim ve gelişimsel sürecini nasıl desteklerim?
Çocuğuma yetenekleri konusunda nasıl yardım sağlayabilirim?	Çocuğumun “hayır”dan anlamasını nasıl sağlayabilirim?
Çocuğum beni nasıl dinler?	Çocuğuma ait olma ve önemini hissetme konusunda nasıl yardımcı olabilirim?
Çocuğuma ait olma ve önemini hissetme konusunda nasıl yardımcı olabilirim?	Çocuğumun benim dediklerimi yapmasını nasıl sağlarım?
Benim onun (çocuğum) hakkında en iyi karar vereceğimi bilmesini nasıl sağlarım?	Çocuğumun farklı fikirlerine saygı duyarak ve onu dinleyerek onurlandırmada kendisine yardımcı olabilir miyim?
Çocuğumda olumlu değişim sağlamak için onunla birlikte adım adım ilerlemeliyim.	Çocuğum hakkındaki bir problemi ortadan kaldırmayı nasıl sağlarım?
Çocuğumun aldığı kararlara saygı duymasını nasıl sağlarım?	Çocuğumun davranış değişikliğinde sabırlı olmalıyım.

3. POZİTİF DİSİPLİN VE DİSİPLİN FARKI

Uygulayıcı, bugünkü oturumun pozitif disiplin olduğunu söyleyerek oturuma başlar. Daha sonra, “Pozitif disiplin, çocukların kendi hareketlerini kontrol edebilmelerine ve problemlerini çözmelerine yardımcı olan bir yönetim tekniğidir.” şeklinde tanımlama yapar ve devam eder. “Pozitif disiplinde, kişinin davranışını kendisinin yönetmesi ve kararlılık söz konusudur. Bireyin kendi davranışını yönetmesi ise akademik, sosyal ve duygusal yönden daha başarılı olmasını sağlamaktadır. Bununla ilgili olarak 1960-1970 yılları arasında Stanford Üniversitesinde, çocuktaki kendini yönetme becerisini ve etkilerini incelemek amacıyla Marshmallow Testi adı verilen bir deney yapılmıştır. Deneyde; daha önce çocuğun güvenini kazanmış bir yetişkin, tabağa bir tane marshmallow koyarak 15 dk. boyunca yemeden beklerse iki tane marshmallow kazanacağını söyler ve odada çocuğu yalnız bırakır. Çocuğun davranışları, odaya koyulan bir kamera yardımıyla izlenir. Deneyi izleyelim” (EK 2. Marshmallow Testi).

Video izlendikten sonra “Deneye katılan çocuklar birkaç yıl daha izlenmeye devam edilir. Ve deneyde çarpıcı olan kısım, 15 dakika boyunca zevki erteleyerek marshmallow yemeyen çocukların üniversite sınavında daha iyi başarı gösterdikleri, sosyal ve duygusal yönlerden diğer çocuklardan daha iyi oldukları sonucudur.” açıklaması yapılır.

3.1. Devamında uygulayıcı, “Pozitif disiplinin önemini görmekteyiz. Dilerseniz bir de ‘pozitif disiplin’ ile ‘disiplin’ arasındaki farka bakalım.” şeklinde açıklama yaparak 2. ve 3. slaytları sunar.

Pozitif disiplin ile disiplin arasındaki en büyük farkın çocuğun isteklerine, fikirlerine ve duygularına değer vererek ona seçenekler sunarak sağlandığı vurgulanır.

4. POZİTİF DİSİPLİN SAĞLAMADA ÖNEMLİ ETKENLER

4.1. Katılımcılara aşağıdaki sorular yöneltilir:

- Sizce pozitif disiplin sağlamak için neler yapmak gerekir?
- Peki, pozitif disiplin sağlamada önemli etkenler neler olabilir?

Verilen cevaplar yorum yapılmadan dinlenir. Cevaplar için her bir katılımcıya teşekkür edilir.

4.2. Pozitif disiplin sağlamada önemli etkenler, 4 ve 5. slaytlar yoluyla anlatılmaya başlanır.

4.3. “Sevgimi Nasıl Gösteriyorum” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların sevgiyi iletmekle ilgili farkındalıklarını artırmak.

Uygulama

Katılımcılara sırayla 3 farklı renkte not kâğıtları dağıtılır.

- İlk not kâğıdı verildikten sonra açıklama yapılır: “Çocuklarınıza sevginizi nasıl gösterirsiniz? Elinizdeki kâğıda yazınız.” (5 dk. süre verilir.)
- Bütün katılımcıların yazdığına emin olduktan sonra ikinci not kâğıdı verilir ve açıklama yapılır: “Lütfen çocukluğunuzu biraz hatırlamaya çalışınız. Anne ve babanız size olan sevgilerini nasıl gösterirlerdi? Sizi sevdiklerini hangi davranışlarından anladınız?” (5 dk. süre verilir.)
- Bütün katılımcıların yazdığından emin olduktan sonra üçüncü not kâğıdı verilir ve açıklama yapılır: “Anne ve babanız, sevgilerini nasıl gösterdiklerinde mutlu oluyor ve kendinizi özel hissediyordunuz? Nasıl sevilmek isterdiniz?” (10 dk. süre verilir.)

Gönüllü katılımcılardan paylaşımlar alınır. Bütün katılımcıların kendini ifade etmesi teşvik edilerek sevgiyi göstermenin önemine dikkat çekilir.

Uygulayıcıya Not

Katılımcılar arasında okuma yazma bilmeyenler varsa sorulan sorulara sözlü paylaşımlarla cevap alınabilir.

6 ve 7. slayt, Sevgiyi Gösterme Biçimleri katılımcılara sunulur.

Uygulayıcı, “Şimdi de pozitif disiplin için gerekli olan diğer önemli etkenlere bakalım.” der ve 8 ve 9. slayt sunulur. 9. slaytta, ilgili maddede (EK 3. Kurallar Kısa Animasyon) izletilir, paylaşımlar alınır. Daha sonra, sınırların belirlenmesinde çocuğun ihtiyaçlarının göz ardı edilmemesi gerektiği ve model olmanın önemi vurgulanır.

10 ve 11. slayt ile devam edilir. 11. slaytta ilgili maddede (EK 4. İnatlaşmak ve Uzlaşmak) izletilir, paylaşımlar alınır. Daha sonra, inatlaşmanın çocuğa olumlu davranış kazandırmada etkisiz olduğu, aksine çocuğu olumsuz davranışlara yönlendirdiği ifade edilir. Bunun yerine, hem çocuğun hem ebeveynin kabul edeceği ortak çözümlerde buluşmanın önemi vurgulanır. 12, 13, 14, 15, 16 ve 17. slaytlar sunulur. 13 ve 15. slaytlarda bulunan karikatürlerle ilgili katılımcılardan görüş alınır ve açıklamalar yapılır.

Bilgilendirme sonunda, EK 1. (slayt) yansıtılır. Kalın yazı tipinde olmayan ifadelerin, evde disiplini sağlamak adına kulağımıza hoş gelse dahi işlevsel olmadığı, kalın yazı tipindeki ifadelerin ise pozitif disiplini sağlamaya yönelik daha işlevsel ve destekleyici olduğu ifade edilir. Son olarak “Pozitif disiplini sağlamada çocukların duygu, düşünce ve fikirlerinin göz ardı edilmemesi noktası gözden kaçırılmamalıdır.” vurgusu yapılır. EK 5. Bambu Ağacı hikâyesi okunur. Katılımcıların paylaşımları alınır. Paylaşımdan sonra uygulayıcı tarafından, “Tıpkı bambu ağacının büyüme süreci gibi pozitif disiplinin de hemen gerçekleşmesi söz konusu değildir. Kısa sürede bir sonuç alınmamasına rağmen bambu ağacının gelişmesi için gerekli olan sulama ve gübreleme işlemi, düzenli ve sürekli bir şekilde devam etmiştir. Çocuklarımızda pozitif disiplini sağlamak için de benzer bir şekilde, oturum boyunca paylaştığımız etkenleri uygulamaya düzenli ve sürekli olarak devam etmek önemlidir.” şeklinde açıklama yapılır.

5. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA

5.1. Oturum değerlendirme formu katılımcılara dağıtılarak oturumun değerlendirilmesi yapılır ve oturum sonlandırılır.

5.2. Eğitim Günlüğü katılımcılara verilir.

5.3. EK 6. “Ebeveyne Mektup”, isme özel hazırlanan zarfların içine yerleştirilerek evde okumaları için verilir.

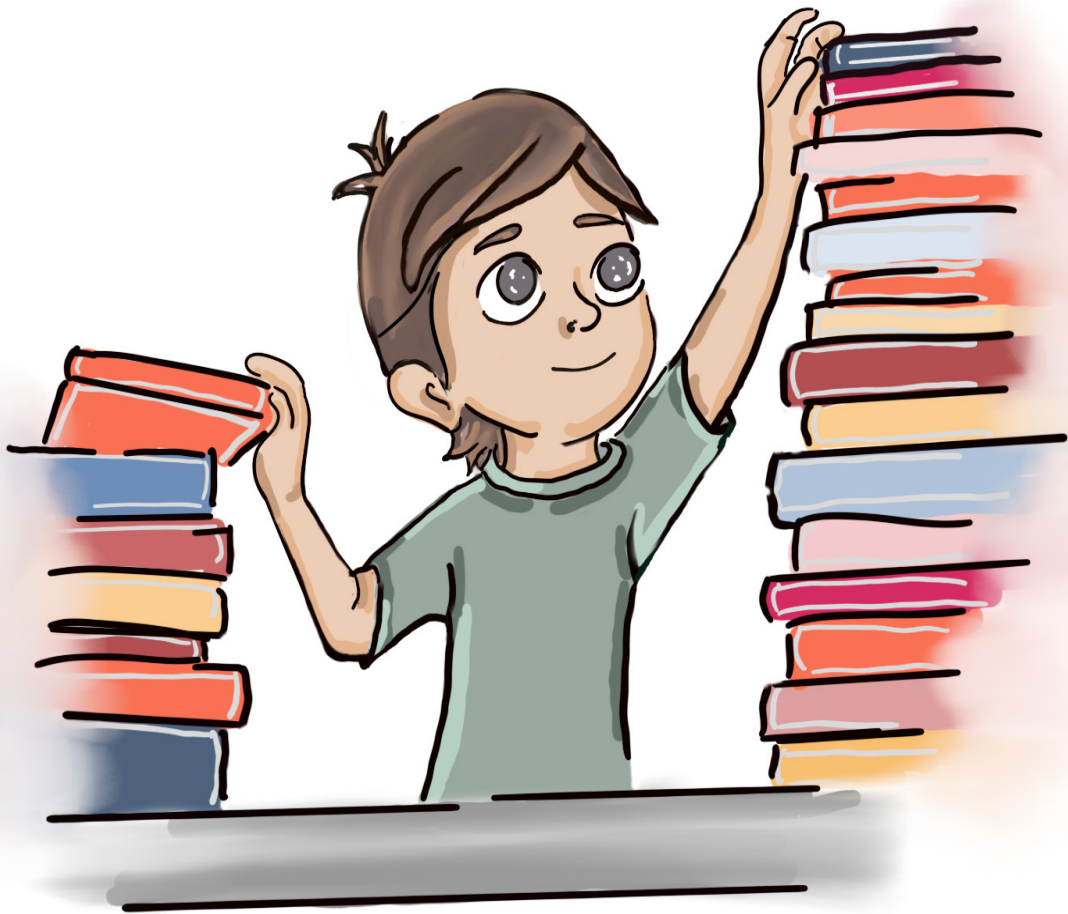
KAYNAKÇA

Nelsen, J. Lott, L. & Glenn, S. Çocuk Eğitiminde Pozitif Disiplin (Çev.: Sevda Güler).: Yakamoz Yayınları., İstanbul , 2018.

Nelsen J., Ed.D. & Lott L., M.A., M.F.T. Positive Discipline For Teenagers, Harmony; Revised edition, 2012.

Pozitif Disiplin <http://www.akademilibra.com/>, Erişim tarihi: 26.03.2019.

Chapman, G. (. Beş Sevgi Dili (Çev.: Betül Çelik), Sistem Yayıncılık, İstanbul , 2009.

“Senin haklı olman, benim haklı olmadığım anlamına gelmez. Hayata benim tarafımdan bakmadığın anlamına gelir.”

(Anonim)

“Komşusu açken tok yatan bizden değildir.”

(Hz. Muhammet -sav-)

4. Oturum

Gelişen Çocuk / Sosyal Bağlam

Akran İlişkileri, Empatik Beceri

Ceren Nilgün ÇETİN & Şebnem BİLİR

KAZANIMLAR

- K1. Özel yetenekli çocuklarda akran ilişkilerini destekleyici ipuçlarını bilme
- K2. Empati kavramını bilme
- K3. Özel yetenekli çocuklarda empatik beceri gelişimini destekleyici ipuçlarını bilme ve kullanma

GÖSTERGELER

- G1. Özel yetenekli çocuklarda akran ilişkilerini destekleyici ipuçlarını bilir.
- G2. Empati kavramını bilir.
- G3. Özel yetenekli çocuklarda empatik beceri gelişimini destekleyici ipuçlarını bilir ve kullanır.

UYGULAMA BASAMAKLARI

- 1. Isınma ve Konunun Tanıtılması
 - 1.1. Meyve Sepeti Etkinliği (10 dk.)
- 2. Özel Yetenekli Çocuk Olmak
 - 2.1. Özel Yetenekli Çocukların Dilinden Etkinliği (10 dk.)
- 3. Arkadaşlık İlişkilerini Güçlendirici İpuçları Sunumu (25 dk.)
- 4. Empatik Beceri
 - 4.1. Hangimiz Haklı Etkinliği (10 dk.)
 - 4.2. Empati Hakkında Bilgilendirme Sunumu (15 dk.)
 - 4.3. Film Etkinliği: Empati Sempatik Farkı (10 dk.)
- 5. Özel Yetenekli Çocuklarda Empati
 - 5.1. Film Etkinliği: Deha Empati Örneği (10 dk.)
- 6. Empatik Davranma
 - 6.1. Empatik Tepki Etkinliği (15 dk.)
 - 6.2. Empatik Becerilerin Desteklenmesi İçin Tavsiyeler Sunumu (15 dk.)
- 7. Değerlendirme ve Sonlandırma (5 dk.)
 - 7.1. Oturum Değerlendirme Formu
 - 7.2. Eğitim Günlüğü

TOPLAM SÜRE

125 dakika

MATERYAL

Kâğıt, kalem, bilgisayar, projeksiyon, 6-9 poster çıktısı, özlü sözler çıktısı, Empatik Tepki Formu, değerlendirme formu, eğitim günlüğü çıktıları

**İŞ BİRLİĞİ
YAPILABİLECEK
ALANLAR**

Müzik, resim, felsefe, bilişim vb.

SÜREÇ

1. KONUYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI

1.1. “Meyve Sepeti Etkinliği” (Alternatif Etkinlik EK.1.1)

Amaç

Katılımcıların oturuma ısınarak kaynaşmalarını sağlamak

Uygulama

1. Katılımcılara 4 farklı meyve ismi tek tek verilir: elma, çilek, üzüm, portakal, kayısı, kiraz vs. Tüm katılımcılar çember olur, bir kişi ebe olarak ortaya geçer. Ebe, isim olarak verilmiş olan meyvelerden istediği meyvenin adını söyler. Söylenen meyvenin ismindeki kişiler yer değiştirir, o sırada ebe de boş bulabildiği bir yeri kapmaya çalışır. Eğer ebe "meyve sepeti" derse tüm katılımcılar yer değiştirmek zorunda kalır. Birkaç tur oynandıktan sonra etkinlik sonlandırılır (Meyve ismi yerine ebe, katılımcıların herhangi bir özelliğini mesela siyah giyenler, gözleri mavi olanlar, etek sevenler, üç çocuğu olanlar, deniz kenarı bir şehirde doğanlar vs. de söyleyerek oynatabilir.). Etkinlik başlamadan önce lider, meyve mi yoksa özellik mi söyleneceği konusunda net bir yönerge vermelidir.

2. ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUK OLMAK

2.1. “Özel Yetenekli Çocukların Dilinden” Etkinliği

Amaç

Özel yetenekli çocukların dilinden onları hissedebilmek

Uygulama

1. Uygulayıcı, katılımcılarla 3, 4 ve 5. slaytlar aracılığı ile özel yetenekli çocukların akran ilişkilerine başka açılardan da bakabilmeyi sağlamak için özel yetenekli öğrencilerin kendi cümleleri ile yazılan gerçek örnekleri paylaşır.

2. Paylaşımların ardından uygulayıcı, “Gördüğünüz gibi özel yetenekli çocukların akran ilişkilerine bakışları değişiklik gösterir. Bazıları yalnız olmayı tercih ederken bazıları da yalnız olmayı sevmeyebilir. Arkadaşlıktan aldıkları keyif birbirinden farklıdır. Bu örneklerin yanında çok güzel arkadaşlık ilişkisi olanlar da vardır. Çocuklarımızın akran ilişkilerindeki tutumlarını ve arkadaşlıktan ne beklediğini bilmek bizim için önemlidir.” şeklinde açıklama yapar.

3. ARKADAŞLIK İLİŞKİLERİNİ GÜÇLENDİRİCİ İPUÇLARI

Amaç

Özel yetenekli çocuğun arkadaş ilişkilerini fark edebilmek, arkadaş ilişkilerini güçlendirici ipuçları hakkında bilgi sahibi olmak

Uygulama

1. Çocukların arkadaş ilişkilerini güçlendirmede ebeveynlere ipuçları 6. slaytta yansıtılır.

2. 6. slaytta yer alan “Sadece DİNLE” başlığı aşağıdaki gibi açıklanır: “Her birey gibi çocuklarımız da her konuda dinlenmek isterler. Akran ilişkileriyle ilgili sorunlar yaşadıklarında da bunu sizinle paylaşmak isteyebilirler, bu anlarında onları yorum yapmadan dinlemeniz çok destekleyici olacaktır.” gibi mesajlar paylaşılacaktır.

3. Doğru dinleme hakkında bilgi sahibi olmak ve çocukların arkadaşlık ilişkilerini fark edebilmek amacıyla Deha (Gifted) filminin “Okulda Hava Atamazsın” bölümü izlenir (EK.1. Deha) vefilim üzerine konuşulur.

4. 6. slaytta yer alan “Çocuğunuza Objektif Bakış Açısı; İle Yaklaşın” başlığı aşağıdaki gibi açıklanır.

“Zaman zaman ebeveynler çocuklarının arkadaşlarını neye göre seçtiğini anlayamaz. Çocuklarının kendine benzeyen çocuklarla yakınlaştığını fark edemez. Kendi çocuklarını tanımaları açısından arkadaş ilişkilerine, arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunların içeriğine bakmaları önemlidir.”

5. 6. slaytta yer alan “İlişkilerle Örnek Ol” başlığı aşağıdaki gibi açıklanır. “Çocuk, ilişki kurmayı öncelikle ailede öğrenir. Sizlerle iki hafta önce güneş metaforunu konuşmuştuk. Hatırlayalım, aile işlevlerini yerine getirdiğinde çocuğun dünyasında ısı ve ışık kaynağıydı. İnsan ilişkilerini öğrenirken de bu durum değişmez, böylece ebeveynin sağlıklı sosyal ilişkiler kurduğunda çocukların da genelde buna benzer tutumlar sergilediğini görürüz.”

6. 6. slaytta yer alan “Çocuğunuzun Çözebileceği Problemleri Onun Adına Çözmeyin” başlığı altında aşırı koruyucu ebeveyn tutumunu fark edebilmek için Zeki-Metin Parodisi (EK.2. Zeki-Metin Parodisi-Aşı Kamu Spotu) izlenir ve etkileşimli biçimde paylaşımlar alınır.

7. “Tüm İlişkiler Fedakârlık İster” başlığında arkadaşlık ilişkilerinde fedakârlığın önemi üzerinde durulur. ((Eğer vakit problemi yoksa alternatif olarak Lost and Found, Stop-Motion Animation (Ek.3. LOST and FOUND) kısa filmi de izlenip ve etkileşimli biçimde paylaşımlar alınabilir.))

8. Özel yetenekli çocuğun yalnızlık duygusunu fark edebilmek için Ek. 4. “Küçük Adam Tate” izlenir ve etkileşimli biçimde paylaşımlar alınır.

- Bu çocuğun duyguları sizce nedir?
- Sizin çocuğunuz buna benzer bir yaşantısını sizinle paylaştı mı? Ya da siz daha önce buna benzer duygular yaşadınız mı, o an ki hislerinizi bizimle paylaşır mısınız?

9. Uygulayıcı “Akran ilişkilerinde bu nesli ve özel yeteneklileri anlamak zor olabiliyor. Karşısındakini anlama, iş birliği yapma gibi akran ilişkilerini besleyen en önemli kaynakların başında empati gelmektedir.” şeklinde bir açıklama yaparak 10 dakika ara verilir.

4. EMPATİK BECERİ

4.1. “Hangimiz Haklı” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların farklı bakış açılarını fark edebilmelerine yardımcı olmak

Uygulama

1. Uygulayıcı aşağıdaki açıklama ile oturumun ikinci bölümünü başlatır.

“Kişilerin empatik beceri düzeyleri, iletişim sürecinin kalitesinde çok önemli bir yere sahiptir. Kişinin karşısındaki bireyin duygu ve düşüncelerini anlamasına yardımcı olan empatik beceri, genel iletişim becerisinin önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir. Empatik becerilerin gelişmiş olması, bütün ilişkilerimizde olduğu gibi az önce paylaştığımız akran ilişkilerinde de yapıcı rol oynayacaktır. Empatik beceri konumuza da küçük bir etkinlikle başlayalım yine. Etkinliğimizin adı "Hangimiz Haklı?"

2. 6 (tersten bakınca 9) rakamının yazıldığı büyükçe bir poster veya kâğıt yere serilir. Gruptan gönüllü iki kişi seçilir ve poster (kâğıdı) ortalarına alarak karşılıklı dururlar. “Posterdeki sayı sizce kaç? diye sorulur. Ardından yer değiştirmeleri istenir ve aynı soru tekrarlanır. Aynı soruya neden farklı cevaplar verildiği sorulur. Soru ile birlikte karikatürler de sunuma yansıtılarak (Slayt 8) devam edilir, sözlü paylaşımlar yapılır.

3. “Kişilerin durumlarına, konumlarına ve baktıkları yere göre, hisleri-düşünceleri değişkenlik gösterebilir, bu da tavırlarına yansır. Karikatürdeki gibi benzer durumları (yanlış anlama veya yanlış anlaşılma durumlarını) sizler nasıl yaşadınız?” çerçevesinde bir açıklama yapılarak ve sorular sorularak karikatür üzerinden etkileşimli sözlü paylaşımlar yapılır.

4.2. Empati Hakkında Bilgilendirme Sunumu

Amaç

Empati hakkında bilgi sahibi olmak

Uygulama

1. “Empati” kavramını açıklamak amacıyla empatide üç aşama ve empatik becerinin kişiye katkısı ile ilgili 9, 10 ve 11. slaytlar aracılığı ile bilgi verilir.

4.3. “Film Etkinliği” Empati-Sempati Farkı

Amaç

Empati ve sempati arasındaki farkı bilebilmek

Uygulama

1. “Sempatiyi hiç duydunuz mu? Empati ve sempati genelde karıştırılabilir. Şimdi bu iki kavrama beraber bakalım.” diyerek film etkinliği ile empati-sempati farkına değinilir.

2. “Empatide objektif olarak karşımızdaki kişiyi anlamaya çalışmak ve etkin dinleyip onu anladığımızı ona yansıtmak varken sempatide karşımızdaki kişiyi daha sübjektif ve duygusal dinleyip onu hemen rahatlatmak çözüm bulmak telaşı, ona akıl vermek, nasihat etmek gayreti ağır basar. Bununla ilgili kısa filmimizi izleyebiliriz.” şeklinde bir açıklamanın ardından Empati-Sempati başlıklı video izletilir (Ek.5).

3. Slayt 12 ve 13 aracılığı ile empatik beceriye sahip bireylerin özelliklerine değinilir.

5. ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARDA EMPATİ

5.1. “Film Etkinliği: Deha Empati” Örneği

Amaç

Özel yetenekli çocuklarda empatik beceri gelişimini fark edebilmek

Uygulama

1. Deha filminden ilgili sahne (Ek.6.Deha -Mary'nin, sınıf arkadaşının otobüste ödevine zarar verilmesi üzerine onunla güçlü bir empati kurup onun intikamını alması ve sınıfta aynı çocuğu ödevi çok iyiydi diye alkışlatması) gösterilir ve etkileşimli paylaşımlar yapılır.

2. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamaları yapar:

“Filmdeki Mary örneğinde gördüğümüz gibi özel yetenekli çocuklarımızın empatik becerisi fazlasıyla gelişmiş olabilir. Empatik becerisi fazla gelişmiş çocuklar, yoğun duygusallık ve üzüntü yaşayabilir. Bu durumlarda yetişkinler, çocukları kendi empatik becerileri ile daha da iyi anlamaya çalışmalıdırlar. Önce çocukları etkin dinlemeli, anlamalı, onların yanında olduğumuzu hissettirmeli ve eğer isterlerse onlara yardımcı olmaya çalışılmalıdır. Yetişkinler elinden geldiğince, imkânlar dâhilinde çocukların üzüldüğü durumlar için “çaba harcamasına, çözebilmesine ve kendisini bir şeyler yapmış ve işe yarar hissetmiş olması için gayret göstermesine” fırsat tanıyıp mümkün olduğunca destek olmalıdır (Sokak hayvanları için yemek-su koyma, üzgün arkadaşının yanında olmak, olumsuz durumlar için ilgili kişi ya da kurumlara mektup veya e-posta yazmak, doğa olayları için proje üretmek, yardıma ihtiyacı olanlar için planlamalar yapmak projeler üretmek, hastane, huzurevi, komşu-akraba ziyaretleri...).

Empatik becerinin gelişmiş olması tüm çocuklar için güzel ve faydalıdır. Hatta beklenen odur ki yetişkin olduklarında da bu beceriyi kaybetmesinler daha da gelişsinsinler. Dünyadaki bazı sorunlar ve yıkıcı durumlar üzerinde (kavgalar, çatışmalar, küslükler, düşmanlıklar, kan davaları, savaşlar vs.) empatik beceri eksikliğinin de büyük bir etkisi olmaktadır. Bu açıdan baktığımızda hem kendimiz hem çocuklarımızın empatik becerisi yüksek kişilerle karşılaşmasını dileriz. Empatik bakışımızı ve anlayışımızı sadece kendi yakınlarımıza değil, herkese cömertçe sunarak buna katkı sağlamış oluruz.”

6. EMPATİK DAVRANMA

6.1. “Empatik Tepki” Etkinliği

Amaç

Empati kurabilme pratiği yapabilmek

Uygulama

1. Empatik Tepki Formu (Ek. 7) katılımcılara dağıtılır. Formdaki örnek durumlara göre empatik olduğunu düşündükleri maddeleri işaretlemeleri istenir. Ardından empatik tepkiye en uygun düşen doğru cümleler paylaşılır ve üzerinde konuşulur (Doğru seçenekler: 1.c, 2.d, 3.b, 4.e, 5.d).

2. Empatik tepkide; Dinlemek-Anlamak-İletmek aşamalarından tekrar bahsedilerek konuşulanlar toparlanır.

3. Slayt 14 aracılığı ile empatik becerilerin desteklenmesi konusunda katılımcılara öneriler sunulur (İlgili slaytta 4 ve 5. maddelerde hem özel yetenekli hem de diskalkuli olan bir öğrenciden bahsedilmektedir. Diskalkuli: Zihinsel bir problem olmadığı hâlde matematik, zaman, yer, yön konularında zorluk yaşanması ile ilgili bir özel öğrenme güçlüğüdür. Bu etkinlik hakkında özetleme yapılırken iki kere farklılık -diskalkuli, asperger, disleksi vs.- olabileceğine de dikkat çekmek yararlı olacaktır.).

4. Slayt 14 aracılığı ile katılımcılara empatik becerilerin nasıl destekleneceği hakkında bilgi verilir.

7. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA

Akran ilişkilerinin güçlendirilmesi ve empatik becerilerin desteklenmesi hakkında bahsedilen tüm konular kısaca toparlanır ve katılımcılara,

7.1. Oturum Değerlendirme Formu verilerek formu doldurmaları istenir.

7.2. Eğitim Günlüğü dağıtılarak oturum sonlandırılır.

KAYNAKÇA

Bildiren, A., Üstün yetenekli Çocuklar., Pegem Yayınları., Ankara, 2018.
Rogers, C. R., Empatik Olmak Değeri Anlaşılmamış Bir Varoluş Şeklidir. (F. Akkoyun, Çev.). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 16 (1)., 1975.
Yılmaz, A.Y., Empati Eğitim Programının İlköğretim Öğrencilerinin Empatik Becerilerine Etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)., Ankara Üniversitesi., Ankara, 2003.
Çetin, C. N., İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Empatik Beceri Düzeylerinin Ana Baba Tutumları ve Özsaygı ile İlişkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)., Gazi Üniversitesi., Ankara, 2008.

“Bir işi kimsenin yanlış bulamayacağı kadar kusursuz yapmak isteyen insan, hiçbir şey yapamaz.”

H. Newman

5. Oturum

Gelişen Çocuk / Duygusal Bağlam

Mükemmeliyetçilik ve Olumsuzluklarla Baş etme

Dr. Gülendir AKGÜL

&

Pınar SAĞLAM SAFÖZ

KAZANIMLAR

- K1. Mükemmeliyetçi çocukların özelliklerini bilme
- K2. Sağlıklı mükemmeliyetçilik ve sağlıklı olmayan mükemmeliyetçilik arasındaki farkları bilme
- K3. Mükemmeliyetçi çocuklara karşı anne babaların tutumlarını bilme
- K4. Mükemmeliyetçilikten kaynaklı oluşan olumsuzluklarla baş edebilme

GÖSTERGELER

- G1. Mükemmeliyetçi çocukların özelliklerini bilir.
- G2. Sağlıklı mükemmeliyetçilik ve sağlıklı olmayan mükemmeliyetçilik arasındaki farkları bilir.
- G3. Anne babaların çocuklarda mükemmeliyetçi tutumları azaltmak için gerekli tutumları bilir.
- G4. Mükemmeliyetçilikten kaynaklı oluşan olumsuzluklarla baş edebilir.

UYGULAMA BASAMAKLARI

1. Isınma Ve Konunun Tanıtılması
 - 1.1. Ayna Etkinliği (10 dk.)
 - 1.2. Müzik Öğretmeni Bir Annenin Hikâyesi (5 dk.)
2. Mükemmeliyetçilik Nedir?
 - 2.1. Hangi Çocuk Mükemmeliyetçi, Neden? Etkinliği (15 dk.)
3. Mükemmeliyetçiliğin Sonuçları Nelerdir?
 - 3.1. Her Şey Mükemmel Olabilir mi? (10 dk.)
 - 3.2. Mükemmeliyetçiliğin Yansımaları Poster Çalışması (20 dk.)
 - 3.3. Mükemmeliyetçi Ünlüler (5 dk.)
4. Sağlıklı Olmayan Mükemmeliyetçilik İle Nasıl Başa Çıkılır?
 - 4.1. Beyin Fırtınası Etkinliği (10 dk.)
 - 4.2. Ne Yapmalı, Ne Yapmamalı Etkinliği (10 dk.)

	<p>5. Değerlendirme Ve Sonlandırma 5.1. Oturum Değerlendirme Formu (5 dk.) 5.2. Eğitim Günlüğü 5.3. Katılımcılara Mektup</p>
TOPLAM SÜRE	90+ 15 dakika
MATERYAL	<p>Kâğıt, kalem, bilgisayar, projeksiyon, A4 kâğıdı, poster çalışması için gerekli renkli karton, boya kalemi ve makas, fanus. Hangi Çocuk Mükemmeliyetçi, Neden? Etkinlik Formu. Ne Yapmalı, Ne Yapmamalı Etkinlik Formu. Veliye Bilgi Notu. Oturum Değerlendirme Formu</p>
İŞ BİRLİĞİ YAPILABİLECEK ALANLAR	Görsel Sanatlar

SÜREÇ

1. KONUYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI

1.1. “Ayna” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların konuyla tanışmalarını ve ortama ısınmalarını sağlamak

Uygulama

1. Katılımcılar ikişerli eşleştirilir. Her grupta bir katılımcı "ayna" olur, diğer katılımcı onun karşısına geçer, ayna olan kişi karşısında yer alan kişinin yaptığı devinimlerin aynısını yapar. Nasıl devinimler yapacağı konusunda katılımcılar özgür bırakılır. Sonra katılımcılar karşılıklı olarak rollerini değiştirerek oyuna devam eder.

1.2. “Müzik Öğretmeni Bir Annenin Hikâyesi”

3. slayt açılarak “Müzik Öğretmeni Bir Annenin Hikâyesi” adlı hikâye okunur. Bu haftanın konusunun “mükemmeliyetçilik” olduğu, mükemmeliyetçi çocukların özellikleri, mükemmeliyetçiliğin boyutları, sağlıklı ve sağlıklı olmayan mükemmeliyetçilik, çocuğun yaşamındaki yansımaları ve anne babaların yapabilecekleri gibi konuların ele alınacağı açıklanır.

2. MÜKEMMELİYETÇİLİK NEDİR?

2.1. “Hangi Çocuk Mükemmeliyetçi, Neden?” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların, mükemmeliyetçi çocukların özelliklerini fark etmelerini sağlamak

Uygulama

1. Katılımcılar 4 gruba ayrılır. Her bir gruba “Hangi çocuk mükemmeliyetçi, Neden? Etkinlik Formu”nda yer alan hikâyelerden birisi verilir (Ek-1). Grup üyelerinin okudukları hikâyelerdeki çocukların mükemmeliyetçi olup olmadıkları ve hangi özellikleriyle mükemmeliyetçi olduklarını belirlemeleri istenir.

2. Grup çalışması için 5 dakika zaman tanınır. Ardından grup sözcüleri, kendi hikâyelerindeki çocukların mükemmeliyetçi olup olmadığını, nedenleriyle birlikte büyük grup ile paylaşır.

3. Paylaşımların ardından 4, 5, 6, 7 ve 8. slaytlar sırayla açılarak mükemmeliyetçilik kavramının tanımı, boyutları ile sağlıklı mükemmeliyetçilik ve sağlıklı olmayan mükemmeliyetçilik hakkında bilgi verilir.

Uygulayıcıya Bilgi Notu

Maslow(1970)'a göre mükemmeliyetçilik; kişinin yeteneklerini, potansiyelini ve kapasitesini tam olarak kullanmasıdır. Burns(1980) ise mükemmeliyetçiliği; saplantılı ve sürekli olarak imkânsız amaçlara ulaşmak için kendini zorlamak, kendi değerini sadece ve tamamen üretkenlik ve başarıları ölçme olarak tanımlamaktadır. Mükemmeliyetçilik, özel yetenekli çocukların önemli bir özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır (Basirion, Majid, & Jelas, 2014). Yapılan bir araştırmada özel yetenekli çocukların %87,5'inin mükemmeliyetçi eğilimlere sahip olduğunu ve %29,5'inde ise bu eğilimlerin nevrotik düzeyde olduğu görülmüştür (Schuler, 2000).

Mükemmeliyetçiliğin, sağlıklı ve sağlıklı olmayan iki yönü vurgulanmaktadır (Hewitt & Flett, 1991). “Sağlıklı mükemmeliyetçiler”in, kendilerinden beklentileri yüksektir ancak hata yapmaktan korkmazlar. Amaçlarına ulaşmak için belirli bir plan çerçevesinde çalışmaktadırlar. Motivasyonları ve başarı oranları genellikle yüksek olmaktadır. Gerçekçi çabalar gösterirler ve kendilerine hata yapma hakkı tanırırlar. Bu çocuklar zaman zaman mükemmel olamayacağını kabullenirler.

Buna bağlı olarak olumlu bir benlik algısına sahip olmaktadırlar. “Sağlıklı olmayan mükemmeliyetçiler” ise kendileri için ulaşılmaması zor yüksek hedefler belirlerler. Sürekli hata yapmaktan kaçınmaya çalışırlar. Gösterdikleri çabalarının hiçbir zaman yeterli olmadığını düşünürler. Kendilerine ulaşamayacakları yüksek standartlar belirledikleri için, özgüvenleri zarar görmektedir. Başarısızlığın kendisinden çok, korkusunu yaşarlar ve bundan kaçınmak için ellerinden geleni yaparlar. Hedeflerine ulaşmak konusunda duydukları endişe nedeniyle çalışmalarını erteleme davranışı gösterirler. Kaygı düzeyleri yüksektir.

Mükemmeliyetçilik, kişinin kendisine yönelik, etrafındaki kişilere yönelik olabileceği gibi, başkalarının kendisine yönelik beklentilerinde de görülebilir (Hewitt & Flett, 1991). “Kendine yönelik mükemmeliyetçiler”, kendileri için yüksek hedef ve standartlar belirleme ve davranışlarını titizlikle değerlendirme ve eleştirme eğilimine sahiptir. Hatalarından dolayı kendini suçlarlar. Başarısızlıktan kaçınmaya çalışır ve yüksek hedeflere ulaşmak için aşırı çaba gösterirler. “Başkalarına yönelik mükemmeliyetçiler”, çevresindeki kişiler için yüksek hedef ve standartlar belirler. Onların davranışlarını titizlikle değerlendirip eleştirirler. Başkalarını suçlama, güven kaybı ve başkalarına karşı düşmanca duygular hissedebilirler. “Sosyal olarak belirlenen mükemmeliyetçilik”te ise kişi çevresindeki önemli kişilerin kendilerinden yüksek beklentileri olduğunu ve onların beklentilerini karşılamak zorunda olduğunu hisseder. Başkalarını memnun edememekten kaynaklanan kızgınlık, depresyon ve kaygı gibi olumsuz duygular yaşayabilirler. Çevresindeki kişilerin onayını almak için aşırı çaba gösterirler.

Özel yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçiliğin daha fazla görülmesinin çeşitli nedenleri bulunmaktadır (İlter, 2017). Öncelikle, mükemmeliyetçiliğin soyut bir kavram olması nedeniyle soyut düşünme becerisinin gelişmiş olduğu özel yetenekli çocuklarda daha sık görülmesine neden olmaktadır. Bilişsel gelişimlerinin akranlarına oranla daha hızlı olması nedeniyle özel yetenekli çocukların kendileri için belirledikleri standartlar, bilişsel gelişimlerine paralel olarak daha yüksek olabilmektedir. Yine akran tercihlerinde yaşı büyük akranları tercih etmeleri, beklentilerinin de kendi yaş düzeylerine göre değil, akranlarının düzeyine göre belirlenmesi görülebilmektedir.

3. MÜKEMMELİYETÇİLİĞİN SONUÇLARI NELERDİR?

3.1. “Her Şey Mükemmel Olabilir mi?”

Amaç

Mükemmeliyetçiliğin sonuçları konusunda farkındalık yaratmak

Uygulama

1. 9. slayt açılarak mükemmeliyetçilik kavramı ile ilgili “Küçük Prens” filminden kısa bir sahne izlenir (Ek. 2).

2. Sonrasında aşağıdaki sorular katılımcılara yöneltilerek katılımcıların duygu ve düşüncelerini paylaşımları istenerek katılımcılar cesaretlendirilir.

3. Mükemmeliyetçiliğin kişinin yaşamını pek çok açıdan etkilediği söylenerek bir sonraki etkinliğe geçilir.

- “İzlediğiniz sahne size neler hissettirdi?”
- “Siz çocuğunuzla benzer şeyler yaşadınız mı?”
- “Mükemmeliyetçiliğin sizin ve çocuğunuzun hayatına ne gibi yansımaları olabilir?”

3.2. “Mükemmeliyetçiliğin Yansıması” Poster Çalışması

Amaç

Mükemmeliyetçiliğin sonuçları konusunda farkındalık yaratmak

Uygulama

1. Katılımcılar 3 gruba ayrılır (Katılımcıların sayısı fazla olduğunda 6 grup oluşturulabilir). Her gruptan mükemmeliyetçiliğin çocuğun “okul yaşantısı ve akademik başarısı”, “akranlarla ve ailesiyle ilişkileri” ve “duygu durumu” üzerindeki olası olumlu ve olumsuz etkilerini konu alan bir poster hazırlamaları istenir.

2. Verilen sürenin bitiminde hazırlanan posterler her grubun kendi seçtiği bir grup sözcüsü tarafından büyük grupla paylaşılır.

- Ailenin beklentilerine ve eleştirilerine karşı aşırı duyarlıdır. Onlardan gelecek her türlü eleştiri kendilerinin “mükemmel” imajını zedeleyeceğini düşünürler.

3. Çocuğun yaşamına etkileri düşünüldüğünde, mükemmeliyetçiliğe eğilimi olan çocukların aileleri ile iş birliği içinde, sağlıklı olmayan mükemmeliyetçilik ile baş etmek gerektiği vurgulanır.

Uygulayıcıya Bilgi Notu

Mükemmeliyetçilik çocuğun, ailesi ve akranlarıyla ilişkileri, okul yaşantısı ve duygularını etkilemektedir.

Kişiler Arası İlişkiler

- Ailenin beklentilerine ve eleştirilerine karşı aşırı duyarlıdır. Onlardan gelecek her türlü eleştiri kendilerinin “mükemmel” imajını zedeleyeceğini düşünürler.
- Başarısız olup ailelerini hayal kırıklığına uğratmak ve onların eleştirilerine maruz kalmak istemezler.
- Özellikle başkalarına yönelik mükemmeliyetçiliğe sahip çocuklarda akranlarının yaptığı hatalara karşı tahammülsüz olmaları nedeniyle ilişkilerinde sorunlar yaşarlar. Hataları olan arkadaşlara sahip olmaktansa, hiç arkadaşları olmamasını tercih edebilirler.

Okul Yaşantısı

- Grup çalışmasında sorunlar yaşayabilirler. Başkalarının performansını beğenmediği için ya da daha yüksek puanlar almak için çok fazla çaba harcayabilirler. Diğer grup üyelerinin düşük performansı ya da bu performansa bağlı olarak düşük notlar almak “öfke” ve hayal kırıklığı” gibi olumsuz duygular yaşamalarına neden olabilir.

- Genellikle kendilerine ulaşılması zor ve gerçekçi olmayan hedefler belirleme eğilimine sahiptirler. Bu beklentilerine ulaşamayacağını hissettikleri anda bir savunma mekanizması olarak başladığı işi yarım bırakma ya da geri adım atma yaşanabilir. Mükemmel bir şey yapmamaktansa hiç yapmamayı tercih edebilirler. Başarısızlık riski olan durumlarda risk almamayı tercih edebilirler.
- Başarısızlık korkusu nedeniyle kendilerini zorlayan yaşantılardan kaçınarak “mükemmel” imajlarını korumaya çalışırlar.
- Okuldaki öğrenme yaşantıları onlar için zaman zaman yetersiz olabiliyor. Kendileri için daha eğlenceli hâle getirmek için mevcut ödevleri kendileri için zorlaştırabiliyor.

Duygu Durumu

- Kendine yönelik mükemmeliyetçilerde, kendileri için belirledikleri yüksek performans beklentileri karşılanmadığında, depresyona yatkın hâle (Hewitt, Caelian, Flett, Sherry, Collins, & Flynn, 2002).

Mükemmeliyetçilik kaygı ile de ilişkilidir. Hata yapmaktan korkan, öğretmenleri ya da aileleri tarafından mükemmel olmalarının beklendiğini düşünen çocuklar zamanla panik, fiziksel belirtiler, sosyal kaygılar, ayrılma kaygısı ve okul kaygısı gibi kaygıları daha fazla taşımaktadırlar (Damian, Negru-Subtirica, Stoeber, & Băban, 2017). Özellikle sosyal içerikli mükemmeliyetçilikte yani öğretmenlerinin, arkadaşlarının ya da ailesinin kendisinden her şeyin en iyisini ve en mükemmelini beklediğini düşünen çocuklar, depresyon, kaygı ve sosyal stres gibi sorunlar yaşayabilmektedirler (Hewitt, Caelian, Flett, Sherry, Collins, & Flynn, 2002).

3.3. Mükemmeliyetçi Ünlüler Etkinliği

Amaç

Mükemmeliyetçiliğin sonuçları konusunda farkındalık yaratmak

Uygulama

1. Katılımcılara aşağıda verilen iki ünlü sanatçının yaşamından örnekler okunur.

- 10 ve 11. slayt: Ünlü ressam Claude Monet ışığın yansımalarını resmine aktaran, resim anlayışına farklı bir bakış açısı, tarzı kazandırmış ve 1940 ile 1950'lerin geleneklerine karşı çıkan genç ressamlarına da ilham kaynağı olarak modern sanatın öncüleri arasında yerini almıştır. Claude Monet'nin "Hayatım başarısızlıktan ibaret oldu." ifadesi, onun mükemmeliyetçiliğinin bir yansımasıdır. Ünlü ressamın bu özelliği, çok sayıda tablosunu kendi elleriyle parçalamasına neden olmuştur.
- 12 ve 13. slayt: Türk edebiyat tarihinin usta şairlerinden Yahya Kemal Beyatlı da mükemmeliyetçi kişiliği nedeniyle çok sayıda şiirini yarım bırakmıştır. Hatta mükemmel olmadığını düşündüğü için başka bazı şairlerin şiirlerini ve kendi eski şiirlerini düzeltme gereği duymuştur (Doğan, 2011).

2. Katılımcılara aşağıdaki sorular yöneltilerek düşüncelerini paylaşmaları istenir

- Siz bu sanatçıların davranışları konusunda ne düşünüyorsunuz?
- Onların bu davranışları, kendi yaşamlarını nasıl etkilemiş olabilir?
- Bu sanatçılara bir tavsiye vermeniz mümkün olsaydı, ne söylerdiniz?

3. Uygulayıcı aşağıdaki gibi bir açıklama ile mükemmeliyetçiliğin sonuçları hakkında vurgu yapar ve üretkenliğin azalması, mükemmeliyetçiliğin olumsuz sonuçlarından bazılarıdır. Mükemmeliyetçi kişiler, dünya çapında ünlü olsalar da hatta paha biçilemez nice eserler verseler de bu özellikleri nedeniyle kendi çalışmalarını beğenmeyebilirler. Mükemmel olmaya çalışırken hiçbir şey üretemeyebilirler.

4. SAĞLIKLI OLMAYAN MÜKEMMELİYETÇİLİK İLE NASIL BAŞA ÇIKILIR?

4.1. "Beyin Fırtınası" Etkinliği

Amaç

Mükemmeliyetçi çocuklara karşı uygun anne baba tutumları konusunda farkındalık yaratmak

Uygulama

1. Katılımcılar 4 gruba ayrılır ve her gruba aşağıda yer alan sorulardan bir tanesi verilir. Her gruptan anne babaların sağlıklı olmayan mükemmeliyetçilik davranışı ile baş etmek için çocuklarına nasıl davranmaları gerektiği konusu çerçevesinde, gruba verilen sorunun cevabını düşünerek beyin fırtınası yapmaları ve tartışmaları istenir.

- Çocuğunuzun mükemmeliyetçi tutumlarını azaltmak için neler yapılabilir?
- Anne babaların hangi tutumları mükemmeliyetçiliği azaltmada yardımcı olur?
- Siz anne ve baba olarak çocuğunuzun mükemmeliyetçi davranışlarını gördüğünüzde neler yapıyorsunuz?

Gece yattınız. Sabah uyandığınızda çocuğunuzun hayatını zorlaştıran mükemmeliyetçilik davranışlarının bir mucize sonucu ortadan kalktığını gördünüz. Sizce nasıl bir mucize olmuş olabilir?

2. Küçük gruplar beyin fırtınası sonrası, ortaya çıkan fikirleri ve yöntemleri büyük grup ile paylaşır.

4.2. “Ne Yapmalı?/Ne Yapmamalı?” Etkinliği

Amaç

Mükemmeliyetçilikten kaynaklanan olumsuzluklarla baş etme konusunda farkındalık yaratmak

Uygulama

1. “Ne Yapmalı?/Ne Yapmamalı? Etkinlik Formu”nda (Ek-3) yer alan ifadeler çıktı alınarak cümle hâlinde kesilir, katlanır ve fanusa konulur.

2. Salonda/sınıfta yer alan tahta “ÖNERİRİM”, “KARARSIZIM”, “ÖNERMEM” başlıkları yazılarak üçe ayrılır.

3. Katılımcılardan her biri fanustan çektiği ifadeyi okumaları ve tahtada okudukları ifadeyi uygun gördükleri bölüme yapıştırmaları istenir.

4. 14, 15, 16 ve 17. slaytlar, sırasıyla açılarak sunulur. Tahtaya yapıştırılan ifadeler tek tek değerlendirilir, yanlış yere yapıştırılmış olan ifadelerin yeri değiştirilir.

5. “Anne baba tutumları mükemmeliyetçilikle başa çıkma konusunda önemlidir. Özel yetenekli çocuklarımızda daha sıklıkla karşılaşılan bu durumla başa çıkmak için anne babaların bu konuda daha dikkatli olmaları gerekir.” şeklinde bir açıklama yapılarak değerlendirme bölümüne geçilir.

5. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA

5.1. Oturum Değerlendirme Formu, katılımcılara dağıtılarak oturumun değerlendirilmesi yapılarak oturum sonlandırılır.

5.2. Eğitim Günlüğü katılımcılara verilerek evde doldurulması istenir.

5.3. Katılımcılara mektup. Katılımcılara, isme özel hazırlanan zarfların içine “Ebeveyn Bilgi Notu” (Ek. 4) yerleştirilerek evde okumaları için dağıtılır.

KAYNAKÇA

Basirion, Z., Majid, R. A., & Jelas, Z. M., Big five personality factors, perceived parenting styles, and perfectionism among academically gifted students. *Asian Social Science*, 10,8-15.doi:10.5539/ass.v10n4p8, 2014.

Bildiren, A., *Üstün Yetenekli Çocuklar*, Pegem Akademi., Ankara, 2018.

Burns, D. D., The perfectionist’s script for self-defeat. *Psychology Today*, 34-52. 1980, November.

Damian, L. E., Negru-Subtirica, O., Stoeber, J., & Băban, A., Perfectionistic concerns predict increases in adolescents’ anxiety symptoms: A three-wave longitudinal study. *Anxiety, Stress, & Coping*, 30(5), 551-561., 2017.

- Doğan, M. C., Mükemmeliyetçiliğin yarım bıraktığı şiirler. *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 1(9), 101-113., 2011.
- Hewitt, P. L., & Flett, G. L., Perfectionism in the self and social contexts: conceptualization, assessment, and association with Psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(3), 456., 1991.
- Hewitt, P. L., Caelian, C. F., Flett, G. L., Sherry, S. B., Collins, L., & Flynn, C. A. Perfectionism in children: associations with depression, anxiety, and anger. *Personality and Individual Differences*, 32(6), 1049-1061., 2002.
- İlter, B. Özel Yeteneklilerde Mükemmeliyetçilik. Taşçılar, M.L.T. (Ed.), Özel yetenekli çocuklar psikolojisi teoriden uygulamaya içinde (ss. 71-100). Ankara: Nobel yayın dağıtım. 1. baskı., 2017.
- Kearns, H., Forbes, A., & Gardiner, M., A cognitive behavioural coaching intervention for the treatment of perfectionism and self-handicapping in a nonclinical population. *Behaviour Change*, 24(3), 157-172., 2007.
- Kenney-Benson, G. A., & Pomerantz, E. M., The role of mothers' use of control in children's perfectionism: implications for the development of children's depressive symptoms. *Journal of Personality*, 73(1), 23-46., 2005.
- Maslow, A. *Motivation and personality* (Rev. ed.). New York: Harper & Row. 1970
- Schuler, P. A., Perfectionism and gifted adolescents. *Journal of Secondary Gifted education*, 11(4), 183-196., 2000.

“Evde oynamayı daha çok seviyorum çünkü bütün elektronik aletler orada.”

Bir ilkokul dördüncü sınıf öğrencisi

6. Oturum

E-Ebeveyn Olmak Teknolojinin Riskleri

Dr. Gülendam AKGÜL
&
Muhammed ÇİFTÇİ

KAZANIMLAR

- K1.Teknoloji kullanımı konusunda kendisinin ve çocuğunun güçlü ve zayıf yönlerini analiz etme
- K2. Aşırı internet kullanımı ve bilgisayar oyunlarının çocuklar ve gençler üzerindeki etkileri hakkında bilgi sahibi olma
- K3. Siber zorbalığın çocuklar ve gençler üzerindeki etkilerinin farkında olma
- K4. Çocuk ve gençlerin doğru teknoloji kullanımı ile ilgili sınırların ve kendilerine düşen sorumlulukların farkında olma

GÖSTERGELER

- G1.Teknoloji kullanımı konusunda kendisinin ve çocuğunun güçlü ve zayıf yönlerini analiz eder.
- G2. İnternet ve bilgisayar oyunlarının çocuklar ve gençler üzerindeki etkilerini bilir.
- G3. Siber zorbalığın çocuklar ve gençler üzerindeki etkilerinin farkına varır.
- G4. Çocuk ve gençlerin doğru teknoloji kullanımı ile ilgili sınırları ve kendilerine düşen sorumlulukları bilir.

UYGULAMA BASAMAKLARI

- 1.Isınma Ve Konunun Tanıtılması
 - 1.1.Kelime Ekle (15 dk.)
 - 1.2.Teknoloji Ve Aile (5 dk.)
- 2.Teknoloji Kullanımı: Güçler-Güçlükler
 - 2.1.Swot Analizi (20 dk.)
- 3.Teknoloji Kullanımının Etkileri
 - 3.1.Oyun Ve İnternet Bağımlılığı (20 dk.)
 - 3.2.Özel Yetenekli Çocukların Hayalleri (5 dk.)
 - 3.3.Çevrim İçi Riskler: Siber Zorbalık (10 dk.)
- 4.Öneriler
 - 4.1.Tedbirler (5 dk.)

	<p>4.2.Çocuklar Duysun! (15 dk.) 5.Değerlendirme Ve Sonlandırma 5.1.Oturum Değerlendirme Formu (5 dk.) 5.2. Süreç</p>
TOPLAM SÜRE	100 dakika
MATERYAL	Kâğıt, kalem, bilgisayar, projeksiyon, Ebeveyn Ve Çocuk SWOT Analizi Etkinlik Formu. Oturum Değerlendirme Formu, Çocuklar Duysun! Etkinlik Formu
İŞ BİRLİĞİ YAPILABİLECEK ALANLAR	Bilişim Teknolojileri Öğretmeni

SÜREÇ

1. KONUYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI

1.1. “Kelime Ekle” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların ortama ısınmalarını ve konuyla tanışmalarını sağlamak

Uygulama

1. Gruba ayakta çember olmaları söylenir. Elimizden geldiğince anlamlı bir cümle kurmaya çalışacağımız vurgulanır. İlk kişi çok fazla düşünmeden teknoloji ile ilgili bir kelime söyler (örneğin bilgisayar). İkinci kişi çok fazla düşünmeden ilk kelimeyi ve sonra kendi seçtiği ikinci kelimeyi söyler ve bu şekilde devam eder. Etkinliğin sonunda ortaya anlamlı veya anlamsız bir cümle çıkar. İşin eğlenceli yanı kelime bulmak gittikçe zorlaşacaktır. Bu etkinlik birkaç kez tekrarlanabilir.

1.2. Teknoloji ve Aile

1. Slayt 2 açılarak “Teknoloji ve Aile” videosu izlenir (Ek-1).

2. Gelişen teknoloji ile birlikte çocukların, gençlerin ve ailelerin ekran karşısında geçirdikleri zaman giderek artmasının olası sonuçları ve riskleri ile bu konuda ailelere düşen sorumluluklar gibi konuların ele alınacağı açıklanır.

2. TEKNOLOJİ KULLANIMI: GÜÇLER-GÜÇLÜKLER

2.1. “SWOT Analizi” Etkinliği

Amaç

Anne babaların, kendilerinin ve özel yetenekli çocuklarının teknoloji kullanımı konusundaki tutum ve davranışlarını analiz ederek güçlü ve zayıf yönlerini, fırsatları ve tehditleri görebilmelerini sağlamak

Uygulama

1. Katılımcılar dörder kişilik gruplara ayrılırlar. Her bir gruba “Ebeveyn ve Çocuk SWOT Analizi Etkinlik Formu”(Ek-2) verilerek kendileri ve çocukları için teknoloji kullanımı ile ilgili güçlü yönleri, zayıf yönleri, teknoloji kullanımına ilişkin çocuklarını ve kendilerini tehdit eden unsurlar ve fırsatları (Slayt 3) tartışmaları istenir.

2. Swot analizi için her gruba 15 dakika süre verilir. Küçük gruplar tartışmalarını bitirdikten sonra her gruba sunum için beşer 3. Sunumlardan sonra uygulayıcı tarafından analiz sonucunda ortaya çıkan gruplar arasındaki ortak ve farklılaşan noktalar vurgulanır. Kendilerinin ve çocuklarının teknoloji kullanımları konusundaki benzeşen ve farklılaşan konular konusunda geri bildirim verilir.

3. Sunumlardan sonra uygulayıcı tarafından analiz sonucunda ortaya çıkan gruplar arasındaki ortak ve farklılaşan noktalar vurgulanır. Kendilerinin ve çocuklarının teknoloji kullanımları konusundaki benzeşen ve farklılaşan konular konusunda geri bildirim verilir.

4. Uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yaparak ebeveynlerin çocuklarının teknolojiyi kullanmaları konusundaki sorumluluklarının önemini vurgular.

“İnternet ve teknoloji kullanımı çocuklara ve ergenlere akademik ve sosyal anlamda pek çok fırsat sunmaktadır. İlgi duydukları alanlarda araştırma yapmaya meraklı olan özel yetenekli çocukların araştırma yapmalarını ve bilgiye erişimlerini kolaylaştırması açısından çok yararlıdır. Bu tür akademik fırsatların yanı sıra internetin çocuk ve ergenler tarafından müzik dinlemek, arkadaşlarıyla mesajlaşmak, film izlemek, eğlenmek ve oyun oynamak amacıyla kullanıldığı bilinmektedir (Akgül, 2018). Ancak internet ve teknoloji kullanımının olumlu tarafları olduğu kadar riskleri ve tehlikeleri de vardır. Anne babaların bu risk ve tehlikelerin öncelikle farkında olmaları ve çocuklarını korumak adına gerekli önlemleri almaları gerekir.”

3. TEKNOLOJİ KULLANIMININ ETKİLERİ

3.1. “Oyun ve İnternet Bağımlılığı”

Amaç

Anne babaların, aşırı internet kullanımı ve bilgisayar oyunları ile bunların çocuklar ve gençler üzerindeki etkileri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak

Uygulama

1. Katılımcıların günlük olarak ekranda geçirdikleri süreyi sırayla söylemeleri istenir.

2. Slayt 4 aracılığıyla çocukların ekran karşısında geçirdikleri sürenin en önemli belirleyicisinin anne babanın ekran karşısında geçirdiği süre olduğu ifade edilir.

3. Slayt 5 aracılığıyla ekran karşısında geçirilen sürenin artması, oyun ya da internet bağımlılığı, problemlerli internet kullanımı ve siber zorbalık/ siber mağduriyet gibi riskleri beraberinde getirdiği ifade edilir.

4. Katılımcılara çocuk ve gençler arasında yaygın çeşitli oyunlardan kısa görüntüler izletilir (Slayt 6,7) (Ek. 3, Ek. 4).

5. Bu oyunların ve içeriklerin olası etkileri ile ilgili gönüllü olan katılımcılardan görüşleri alınır. Aşağıdaki sorular yöneltilerek katılımcıların duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri sağlanır.

- Bu ve benzeri oyunların uzun süre oynanması çocukları ve ergenlerin fiziksel gelişimini nasıl etkiler?
- Bu ve benzeri oyunların çocukların ve ergenlerin anne babaları, akranları ve çevresindeki kişiler ile etkileşimini sizce nasıl etkiler?

Bu ve benzeri oyunlarda, çevrim içi iletişim kurmaları ne gibi riskler içerir?

6. Paylaşımların ardından Slayt 8, 9 ve 10 aracılığı ile oyun ve internet bağımlılığı ile problemlerli internet kullanımı ve olası sonuçları hakkında bilgi verilir.

3.2. “Özel Yetenekli Çocukların Hayalleri”

Amaç

Anne babaların oyunların ve teknolojinin aşırı kullanılmasının etkileri konusunda farkındalıklarını arttırmak

Uygulama

1. Özel yetenekli çocukların erken çocukluk dönemi özellikleri ve gelişimlerine bakıldığında canlı bir hayal gücüne sahip oldukları vurgulanır.
2. Anne babalara, BİLSEM’e devam eden özel yetenekli öğrencilere gelecekte ve yaşamdan beklentileri sorulduğunda verdikleri yanıtların yer aldığı resimler gösterilerek (Slayt 11, 12, 13, 14) görüşleri alınır.
3. Teknolojik oyunların özel yetenekli çocukların hayallerini nasıl sınırladığı, gelecekte ve yaşamdan beklentileri üzerindeki olumsuz etkileri ve özel yetenekli çocukların da teknoloji kullanımı konusunda risk grubunda oldukları vurgusu yapılarak etkinlik sonlandırılır.

Uygulayıcıya Bilgi Notu

- İnternet Bağımlılığı/İnternet Kullanımına Yönelik Problemler: İnternet bağımlılığı (aynı zamanda problemlili internet kullanımı), kişinin internet kullanımını kontrol edememesi ve bunun sonucunda kişinin akademik performansta, sosyal etkileşimde ve iş yaşamında ciddi sıkıntılar ve işlevsel bozulmalar görülmesidir (Aboujaoude, 2010). Diğer bağımlılıklarda olduğu gibi kişi sürekli interneti düşünür, internet olmadığı zaman huzursuz olur ve internette geçirdiği zaman gün geçtikçe yetmemeye başlar. Özellikle erkeklerde daha sık karşımıza çıkmaktadır (Akbaş, Ergin & Tatlı, 2019).
- Oyun Bağımlılığı: Bilgisayar ve video oyunlarının sosyal ve duygusal problemlere yol açacak düzeyde aşırı kullanılması ve bu olumsuz sonuçlara rağmen, kişinin aşırı kullanımını kontrol edememesini ifade eder (Lemmens, Valkenburg, & Peter, 2009). Oyun bağımlılığı akademik başarıyı olumsuz etkileme

sinin yanı sıra (Erboy & Vural, 2010) şiddet ve anti sosyal davranışlar ile de ilişkilidir (Madran & Çakılcı, 2014).

- Siber Zorbalık: Birine zarar vermek amacıyla elektronik iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen davranışları ifade etmektedir. Son dönemlerde sosyal medya kullanımının artması ile birlikte çocuklar ve gençler arasında yaygın olup her iki çocuktan birinin ya siber zorbalıkta bulunduğu ya buna maruz kaldığı ya da her ikisini birden deneyimlediği görülmektedir (Akgül, 2018). Yalnızlık, öfke, üzüntü, kaygı, depresyon ve intihar düşüncesi gibi duygusal ve davranışsal problemlerle ilişkili olduğu bilinmektedir (Kim, Colwell, Kata, Boyle & Georgiades, 2017).

3.3. “Çevrim İçi Riskler”

Amaç

Anne babaların siber zorbalık ve siber mağduriyet gibi çevrim içi riskleri fark etmelerini sağlamak

Uygulama

1. İnternet ortamında yer alan risklerden birinin siber zorbalık olduğu söylenecek Slayt 15 ve 16’da yer alan örnekler tek tek okunarak her durum ile ilgili olarak aşağıdaki sorular katılımcılara yöneltilir:

- Bu çocuk ne hissetmiş olabilir?
- Davranışlarında ne tür değişiklikler olabilir?
- Bu durumda ne yapması gerekir?
- Hangi bilgiye sahip olsaydı bu durum başına gelmezdi?
- Ailesi nasıl bir tedbir almış olsaydı bu durum başına gelmezdi?

2. Bu örnek durumların farklı siber zorbalık türleri olduğu ifade edilir. Slayt 17 açılarak siber zorbalık ile ilgili kısa video izlenir (Ek-5).

4. ÖNERİLER

4.1. Tedbirler

Amaç

Anne babaların çocuk ve gençlerin doğru teknoloji kullanımı ile ilgili sınırlar ve kendilerine düşen sorumlulukların farkında olmalarını sağlama

Uygulama

1. Slayt 18, 19, 20, 21 ve 22 açılarak anne babalara, çocuklarının internet kullanımını konusunda bilinmesi gerekenler ve öneriler paylaşılır.

Uygulayıcıya Bilgi Notu

Anne Babaların Sorumlulukları (www.yesilay.org.tr)

- Teknoloji kullanımı sırasında anne babanın çocukla birlikte olması ve sorularını cevaplaması
- Uygun olmayan web sitelerini yasaklanması
- Güvenli internet kullanılması
- 2-18 yaş aralığındaki çocuk ve gençlerin ekran başı süreçlerinin bir yetişkinin denetimi altında olması
- Çocuğun ve ergenin odasında kesinlikle televizyon, tablet vb. ekranlı cihazların bulundurulmaması
- Anne babanın da kendi kullanım şekillerini gözden geçirmesi
- Oyun ve programların etiketlerine kanmayarak çocuklarının kullandığı oyun ve programların aileler tarafından mutlaka denenmesi ve içeriklerinin öğrenilmesi
- Birden fazla teknolojik aracın (televizyon ve tablet gibi) aynı anda kullanımına izin verilmemesi
- Çocuğunun teknolojinin ortaya çıkardığı tehlikelerin farkında olduğundan ve anladığından emin olunması
- Bunlara rağmen çocukların uzun süreli bilgisayar kullanması engellenmiyorsa mutlaka uzman desteğine başvurulması gerekmektedir.

Alternatifler

- Arkadaşları ile doğal ortamlarda görüşmeleri için fırsatlar sunun, akran grupları içerisinde sosyalleşmesini sağlayın.
- Arkadaşlık ilişkilerini destekleyin, onları bir araya getirecek aktivite planlayın.
- Çocuk ve gençlerin sosyal, bilişsel ve fiziksel olarak sağlıklı gelişimleri için hareket etmelerine ve doğayla iç içe olmalarına yardım edin.
- Yetenek ve ilgi alanlarına uygun spor dallarına yönlendirin.

Çocukların bilmesi gerekenler:

- Kişisel bilgilerini ASLA paylaşmaması
- Uygunsuz pop-up ya da reklamları tıklamaması
- İnternette yayınlanan bilgilerin ASLA kaybolmayacağını bilmesi
- Çevrim içi olarak ziyaret ettiği tüm sitelere ailesinin erişebileceğini bilmesi
- Siber zorbalık yapmayacağı, kendisine yapıldığında da ailesini bilgilendirmesi

4.2. “Çocuklar Duysun!”

Amaç

Anne babaların çocuk ve gençlerin doğru teknoloji kullanımı ile ilgili sınırlar ve kendilerine düşen sorumlulukların farkında olmalarını sağlama

Uygulama

1. “Çocuklar Duysun! Etkinlik Formu” (Ek-6) katılımcı sayısı kadar çoğaltılarak katılımcılara dağıtılır. Katılımcıların formu doldurmaları için 2-3 dakika süre verilir.

2. Süre bitiminde “Evet” cevaplarının fazla olmasının çocukların bu konudaki farkındalığını ifade ettiği paylaşılır. Aşağıdaki sorular katılımcılara yöneltilerek gönüllü olanların paylaşımları alınır.

- Bu konular hakkında çocuğunuzla hiç konuştunuz mu?
- Bundan sonra çocuğunuz ile bu konular hakkında konuşmayı düşünür müsünüz?

5. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA

5.1. Oturum Değerlendirme Formu katılımcılara dağıtılarak oturumun değerlendirilmeleri istenir.

Alternatif olarak teknolojinin yararlarına örnek olması açısından oturum değerlendirmesi çevrim içi uygulamalar yardımıyla yapılabilir. Bu amaçla bilişim teknolojileri öğretmeninden destek alınarak sorular çevrim içi ortamda hazırlanır. Katılımcılardan cep telefonlarına uygulamayı yüklemeleri istenir. Değerlendirme çevrim içi olarak gerçekleştirilir.

5.2. Eğitim Günlüğü katılımcılara verilerek evde doldurmaları istenir.

5.3. Slayt 23 paylaşılarak oturum sonlandırılır.

KAYNAKÇA

- Aboujaoude E, Problematic Internet Use: An Overview. *World Psychiatry*, 9, 85–90.
- Abaş, U., Ergin, D.A. & Tatlı, D. (2019). Cinsiyetin problemli internet kullanımını üzerindeki etkisi: bir meta-analiz çalışması. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6(2), 361-386., 2010.
- Akgül, G., Ergenlerde Gelişimsel Değişkenlerin Siber Zorbalık Ve Siber Mağduriyet İle İlişkisinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2018.
- Carson, V., Pickett, W., & Janssen, I., Screen time and risk behaviors in 10-to 16-year-old Canadian youth. *Preventive Medicine*, 52(2), 99-103., 2011.
- Costigan, S. A., Barnett, L., Plotnikoff, R. C., & Lubans, D. R., The health indicators associated with screen-based sedentary behavior among adolescent girls: a systematic review. *Journal of Adolescent Health*, 52(4), 382-392., 2013.
- Erboy, E., & Vural, R. A., İlköğretim 4 ve 5 sınıf öğrencilerinin bilgisayar oyun bağımlılığını etkileyen faktörler. *Ege Eğitim Dergisi*, 11(1), 39-58., 2010.
- Kim, S., Colwell, S. R., Kata, A., Boyle, M. H., & Georgiades, K., Cyberbullying victimization and adolescent mental health: evidence of differential effects by sex and mental health problem type. *Journal of Youth and Adolescence*, 1-12., 2017.

Kremer, P., Elshaug, C., Leslie, E., Toumbourou, J. W., Patton, G. C., & Williams, J., Physical activity, leisure-time screen use and depression among children and young adolescents. *Journal of Science And Medicine In Sport*, 17(2), 183-187., 2014.

Lauricella, A. R., Wartella, E., & Rideout, V. J., Young children's screen time: the complex role of parent and child factors. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 36, 11-17., 2015.

Lemmens, J. S., Valkenburg, P. M., & Peter, J., Development and validation of a game addiction scale for adolescents. *Media Psychology*, 12(1), 77-95., 2009.

Lin, F., Zhou, Y., Du, Y., Qin, L., Zhao, Z., Xu, J., & Lei, H., Abnormal white matter integrity in adolescents with internet addiction disorder: a tract-based spatial statistics study. *PloS one*, 7(1), e30253., 2012.

Liu, M., Wu, L., & Yao, S., Dose-response association of screen time-based sedentary behaviour in children and adolescents and depression: a meta-analysis of observational studies. *British Journal of Sports and Medicine*, 50(20), 1252-1258., 2016.

Madigan, S., Browne, D., Racine, N., Mori, C., & Tough, S., Association between screen time and children's performance on a developmental screening test. *JAMA pediatrics.*, 2019.

Madran, H. A. D., & Çakılcı, E. F., The relationship between aggression and online video game addiction: A study on massively multiplayer online video game players. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 15(2), 99-107., 2014.

Sanders, W., Parent, J., Forehand, R., Sullivan, A. D., & Jones, D. J., Parental perceptions of technology and technology-focused parenting: associations with youth screen time. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 44, 28-38., 2016.

Tremblay, M. S., LeBlanc, A. G., Kho, M. E., Saunders, T. J., Larouche, R., Colley, R. C., ... & Gorber, S.C. Systematic review of sedentary behaviour and health indicators in school-aged children and youth. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 8(1), 98., 2011.

www.tbm.org.tr
www.yesilay.org.tr
<https://www.guvenliweb.org.tr/>

“Hayat iyi kartlara sahip olma değil, bazen kötü bir eli iyi oynama meselesidir.”

Jack London

“Zayıf noktalarınızdan güçlü yanlarınız doğacaktır.”

Sigmund Freud

7. Oturum

21. Yüzyıl Becerileri

Kendini Toparlama Gücü, İş Birliği Yapma

Ramazan AYDIN & Özkan AYDOĞMUŞ

KAZANIMLAR

- K1. “Kendini Toparlama Gücü” kavramını öğrenme ve koruyucu faktörlerin önemini fark etme
- K2. Yaşam boyu ortaya çıkabilecek risk faktörlerini bilme
- K3. Grup/takım vb. ortamlarda etkin çalışabilme becerisi gösterme
- K4. İş birliğine dayalı çalışmalarda sorumluluk alma

GÖSTERGELER

- G1. “Kendini Toparlama Gücü” kavramı ve koruyucu faktörleri güçlendiren unsurları bilir.
- G2. Yaşam boyu ortaya çıkabilecek olumsuz risk faktörlerini ayırt eder.
- G3. Grup/takım vb. ortamlarda etkin çalışabilme becerisi gösterir.
- G4. İş birliğine dayalı çalışmalarda sorumluluk alır.

UYGULAMA BASAMAKLARI

- 1. Isınma ve Konunun Tanıtılması
 - 1.1. Öz-düzenleme Egzersizi (10 dk.)
- 2. Kendini Toparlama Gücü
 - 2.1. Sunu (20 dk.)
- 3. Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler Etkinliği
 - 3.1. İki Kere Farklı Olmak (10 dk.)
- 4. Örnek Olaylar Anlatımı
 - 4.1. Sunu (5 dk.)
- 5. Yaşam Ağacım Çizimi Etkinliği (10 dk.)
- 6. İş birliği Yapma
 - 6.1. Yap Yapabilirsen Etkinliği (10 dk.)
 - 6.2. Sunu (20 dk.)
- 7. Değerlendirme ve Sonlandırma
 - 7.1. Oturum Değerlendirme Formu (5 dk.)
 - 7.2. Eğitim Günlüğü

TOPLAM SÜRE	90 dakika
MATERYAL	Bilgisayar, projeksiyon, A4 kâğıdı, kalem, renkli kalemler, 4 çubuk, 4 masa tenisi topu, 4 plastik bardak, Âşık Veysel Biyografi Formu
İŞ BİRLİĞİ YAPILABİLECEK ALANLAR	Resim, felsefe ve matematik

1. KONUYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI

1.1. Isınma (Öz-düzenleme Egzersizi)

Amaç

Katılımcıların oturum öncesi kendilerini rahat ve güvende hissetmesini sağlamak

Uygulama

1. Şimdi gözlerinizi kapatın, oturduğunuz yeri hissedin, rahat olun, beni dinleyin ve söylediklerimi gözünüzde canlandırmaya çalışın.

Zihninizin karanlığında, içinizden gelen bir ışık hayal edin. Bu ışık öyle bir ışık ki rengi, şekli, hareket biçimi, ısı, her şeyiyle size ait. Bu ışığın bazı özellikleri var, sonsuz bir biçimde kullanabilirsiniz. Işık, değdiği yerde rahatlık sağlıyor ve sizi güçlü kılıyor. Işığı zihninizde iyice canlandırın ve yavaş yavaş size doğru geldiğini görün. Işık gittikçe size yaklaştı, yaklaştı, yaklaştı... Ve şu an alnınızda hissediyorsunuz. Başınızı çevreleyen kaslardan aşağıya doğru akıyor ve gevşediğinizi fark ediyorsunuz ve ışık akmaya devam ediyor.

Değdiği her yerde bir aydınlık yaratıyor. Derin bir nefes alın ve göğsünüzde hissedin. Yavaş yavaş nefes verin. Ve şu an karanlıktan kurtuldunuz, bu çok hoş ve keyifli bir duygu... Kendinizi eskisinden daha rahat ve daha güçlü çıktığınızı fark ediyorsunuz. Hazır olduğunuzda gözlerinizi açabilirsiniz.

2. Uygulayıcı “Şöyle bir kendinize bakın, neler hissediyorsunuz?” diyerek katılımcıların düşüncelerini alır.

3. Uygulayıcı “21. yüzyıl becerileri genel olarak öğrencilerin bilgi çağında başarılı olabilmeleri için geliştirmeleri gereken üst düzey becerileri ifade eder. Bu beceriler; kendini toplama gücü, iş birliği yapmadır.” şeklinde giriş yapar.

2. KENDİNİ TOPARLAMA GÜCÜ

2.1. Sunu

Amaç

Katılımcıların kendini toparlama gücü kavramının ne olduğunu kavramalarına yardımcı olma

Uygulama

1. Uygulayıcı Slayt 4 için “Atatürk görseli üzerinden şu bilgileri verir: “Atatürk 7 yaşındayken babasını kaybetti, 12 yaşında askeri okula verildi. Kız kardeşini kaybetti, üvey baba ve üvey kardeşler, uzun yıllar yatılı okudu ve savaşlar...” Ve Slayt 5 için “Yaşar KEMAL görseli üzerinden şu bilgiler verilir; “Bir buçuk yıl süren göç süreci yaşadı. Üç buçuk yaşlarında iken sağ gözü kör oldu. Dört yaşındayken babasını kaybetti. Babasını kaybettikten sonra on iki yaşına kadar kekemelik sorunu yaşadı.” şeklinde açıklamalar yapar.

2. Uygulayıcı sonrasında yaşadıkları olumsuz yaşam olayları ne kadar büyük olursa olsun insanların kendini toparlama gücüne sahip olabildiklerini vurgular

3. Slayt 6, 7, 8 ve 9 aracılığı ile kendini toparlama gücü kavramı ve özellikleri hakkında bilgi verilir.

3. RİSK FAKTÖRLERİ VE KORUYUCU FAKTÖRLER ETKİNLİĞİ

3.1. “İki Kere Farklı Olmak”

Amaç

Katılımcıların “Kendini Toparlama Gücü” ile ilgili risk ve koruyucu faktörlerinin fark etmesini ve öğrenmesini sağlama

Uygulama

1. Uygulayıcı “Etkinlik için tüm katılımcılara Ek-2 formunu dağıtır (Okuma yazma

bilmeyen veliler için, okuma yazma bilen velilerle küçük grup olarak beraber eşleştirebilir.) ve katılımcılara diskalkuli özel yetenekli bir bireyin hayatındaki risk ve katılımcılara diskalkuli özel yetenekli bir bireyin hayatındaki risk ve koruyucu faktörlerin neler olduğunu bulmalarını ister.

2. Katılımcılar risk ve koruyucu faktörleri etkinlik formuna yazdıktan sonra uygulayıcı tarafından toplanır ve okunur.

3. Uygulayıcı risk faktörlerinin ve koruyucu faktörlerin ne olduğunu tanımlar.

Risk Faktörleri	Koruyucu Faktörler
<ul style="list-style-type: none">•Alkol/uyuşturucu kullanma•Şiddet içerikli davranışlar sergileme•Düşük zihinsel yeterlik•Şiddete maruz kalma•Zayıf reddetme becerileri sergileme•Kronik bir hastalığa sahip olma•Ruhsal hastalığa sahip olma•Aile şiddetine maruz kalma•Dağılmış aile (ayrı yaşama veya boşanma)•Ebeveynlerin ruhsal hastalığa sahip olması•Düşük sosyo- ekonomik düzey•Ailede suç işleyen bireylerin olması•Ebeveynlerden birinin ya da her ikisinin ölümü•Düşük akademik başarı•Savaş ve doğal afetler gibi toplumsal travmalar	<ul style="list-style-type: none">•Olumlu duygular•Sosyal yeterlik•Karakter güçleri (umut, şükran, azim, cesaret, mizah, nezaket, adil olma)•Problem çözme becerileri•İyimserlik•Yüksek beklentilere sahip olma•Ebeveynle iyi ilişkiler•Aile katılımını sağlayacak fırsatlar•Çocukla ilgili yüksek beklentiler•Okula bağlılık•Öğrenciden yüksek beklentiler•Destekleyici yetişkinlerin varlığı•Güvenli bir çevre•Destekleyici yetişkinlerin varlığı•Okul sonrası aktivitelere katılım•Spor, kültür ve sanat olanakları

4. Katılımcıların yazmış oldukları maddeler arasından doğru olan risk ve koruyucu faktörleri belirlenir ve katılımcılara okunur (Ayaklı tahta varsa tahta ikiye bölünüp bir tarafa risk faktörleri diğer tarafa koruyucu faktörler yazılabilir.).

4. ÖRNEK OLAYLAR ANLATIMI

4.1. Sunu

Amaç

Kendini toparlama gücü kavramının somut örneklerle pekiştirilmesini sağlama

1. Uygulayıcı “Kendini Toparlama Gücü” kavramının iyice anlaşılması için Slayt 10 ve 11’de verilen örnek olayları katılımcılarla paylaşır.

2. Uygulayıcı “Gördüğünüz üzere bazı kişiler, etkilendikleri olaylar karşısında toparlanırken bazıları ise toparlanamayabilir. Çocuklarınızın başa çıkma stratejilerinin iyi olması, çözüm odaklı olması gibi özellikleri ne kadar iyi seviyede olursa ileride karşılaşacağı olaylar karşısında etkilenme olasılığı düşer ve çabuk toparlanır.” şeklinde bir açıklama yapar.

3. Uygulayıcı Slayt 12 aracılığıyla hacıyatmaz metaforu üzerinden “Hacıyatmaz ne olursa olsun aldığı darbe sonucu daima kendini toparlayan bir yapıya sahip olup fiziksel bir esnekliğe sahiptir. Bazı insanlar yaşadıkları olumsuz olaylar karşısında sürekli kendini hacıyatmaz gibi toparlar ve tekrar kalkar.” bilgisini aktarır.

5. YAŞAM AĞACIM ÇİZİMİ ETKİNLİĞİ

Amaç

Katılımcıların kendi yaşamları ile ilgili risk ve koruyucu faktörlerini bulmalarını ve farkına varmalarını sağlamak

Uygulama

1.Uygulayıcı, etkinlik için her katılımcıya bir A4 kâğıdı, kalem ve renkli kalemler dağıtır. Kökleri ve dalları olan herhangi bir ağaç çizmelerini ister. Kendi hayatlarından yola çıkarak ağacın köklerine koruyucu faktörlerini, dallarına ise risk faktörlerini yazmalarını ister.

Ek-3'te “Yaşam Ağacım” etkinlik formu ve örnek bir yaşam ağacı görseli bulunmaktadır.

2. Etkinlik bittikten sonra uygulayıcı katılımcılardan kâğıtları toplar ve geri bildirimleri alır.

3.Uygulayıcı aşağıdaki açıklama ile kendini toparlama gücü kavramının önemini vurgulayarak 21. yüzyıl becerilerinden birini de iş birliği yapmak olduğunu açıklar.

Bütün ağaçlar yaşamaları için gereken besini “kökleri” vasıtası ile topraktan alırlar. Bir ağacın toprak altında kalan kökü ne kadar güçlü ise, o ağaç da o kadar güçlü ve ihtişamlı olur. Çok sağlam toprağın derinliklerine inen bir ağaç, tepesi kesilse bile ölmez. Ağacınızın büyümesi sadece köklerin güçlendirilmesine değil aynı zamanda bulunduğu çevrenin niteliğine de bağlıdır. Ağaç sulanmak, gübrenmek ve yakında büyüyen zararlı otlardan korunmak ister. Böylece belli bir yönden devamlı esen sert rüzgârlar, ağaçların dallarını yere doğru eğse de yapılarının esnek oluşu sayesinde bu dallar yeniden eski hâlini alabilirler.

4. 5 dakika ara verilir.

6. İŞ BİRLİĞİ YAPMA

6.1. “Yap Yapabilersen” Etkinliği

Amaç

Katılımcılara iş birliği yapmanın önemini fark ettirmek

Uygulama

Velilere iş birliği yapmanın önemini fark etmek için katılımcılardan dörderli 2 grup oluşturulur. (Uygulayıcı en az 8 kişilik grupta etkinliği yapabilir. Katılımcılar dörderli eşleştirilir ve materyaller hazırlanır. Grup sayısı artıkça dörderli eşleştirme sayısı artabilir.) Ek-4'te "Yap Yapabilirsen" etkinlik formu ve örnek bir görsel bulunmaktadır. Dört veli eşleşir. İki çubuğun her köşesinden bir veli tutarak çubuk üzerindeki topu olabildiğince uzun bir mesafe birlikte götürüp bardağa koymaları istenecektir. Takım hâlinde eşleşen gruplardan uyumu en çok olan ve iş birliği yapan takım oyunu kazanır.

6.2. Sunu

Amaç

İş birliği yapma, iş birliği yapma için yapılması gerekenler ve örnek olay üzerinden iş birliğinin önemini kavratma

Uygulama

1. Uygulayıcı 14, 15 ve 16. slaytlar aracılığı ile iş birliği yapmanın önemini açıklar ve iş birliği yapmak için sahip olunması gereken özellikler hakkında bilgi verir.

2. Uygulayıcı Slayt 17'de yer alan örneği okur ve katılımcılara çocukların sosyal hayatla olan bağlarını güçlendirmek, onların çevresindekilerle iletişim ve etkileşimi sağlamak için çaba sarf etmeleri gerektiğini ve ailelerin çocukları ile birlikte sosyal alanlarda vakit geçirmelerinin ne derecede önemli olduğunu anlatır.

3. Uygulayıcı Slayt 18 aracılığı ile iş birliği kurmanın yararları hakkında bilgi verir.

4. Uygulayıcı Slayt 19'da yer alan arı görselini vererek "Arılar yaşamın devamlılığını sağlamak için iş birliği içinde çalışırlar." vurgusunu yapar.

7. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA

7.1. Oturum Değerlendirme Formu

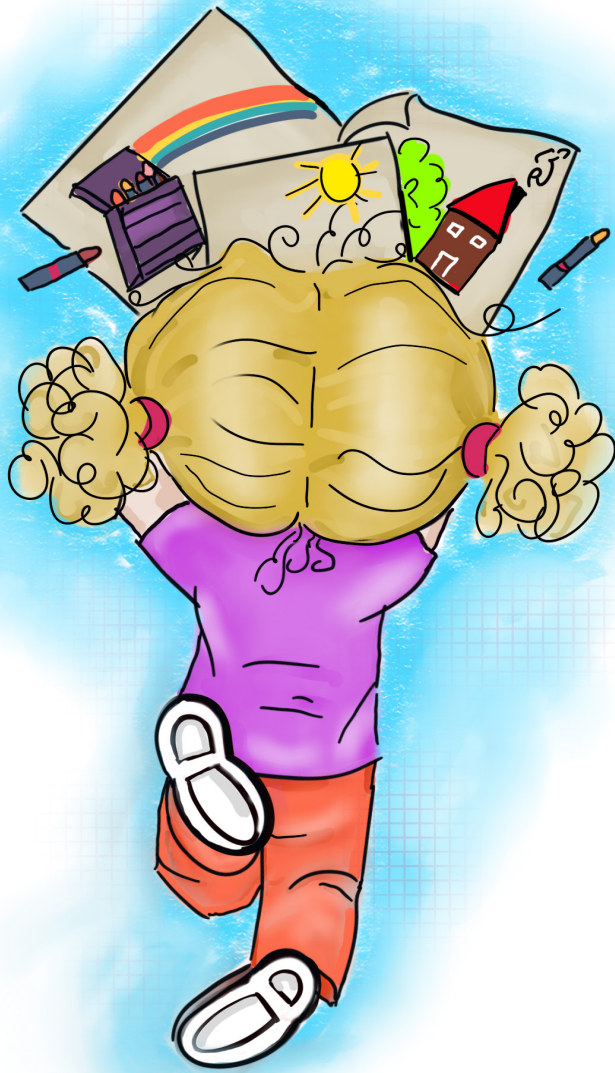
Katılımcılara dağıtılarak oturumun değerlendirmesi yapılarak oturum sonlandırılır.

7.2. Eğitim Günlüğü

Katılımcılara verilerek evde doldurmaları istenir.

KAYNAKÇA

- Akkanat H., Us, Düşün ve Ötesi, Düşün Dergisi, İstanbul, 2001.
- Erdur Baker Ö., Kriz Danışmanlığı, Pegem Akademi Yayınları., Ankara, 2017.
- Padron Y. N, Waxman, H. C. & Huang, S. L., Classroom behavior and learning environment differences between resilient and non resilient elementary school students. Journal of education for student placed at risk, 4(1), 63-81., 1999. <https://wellbeing.gmu.edu/resources/george-mason-university-s-resilience-model>
- Şencan H. Yönetim Becerileri Ders Notları, İstanbul Üniversitesi

“Bugün için yaşa, yarın için hayal kur, dünden öğren.”

İmam-ı Şafii

“Çözümde görev almayanlar, problemin bir parçası olurlar.”

Goethe

8. Oturum

21. Yüzyıl Becerileri

Zaman Yönetimi ve Problem Çözme Becerileri

Sibel ATIK

&

Pınar SAĞLAM SAFÖZ

KAZANIMLAR

- K1. Zaman kavramı ve zamanı etkili şekilde kullanabilmeyi bilme
- K2. Günlük hayatta karşılaşılabileceği problem durumlarını bilme
- K3. Karşılaştıkları problemlere çözüm önerileri geliştirme ve çözebilme becerisi kazanma

GÖSTERGELER

- G1. Zaman kavramı ve zamanı etkili şekilde kullanabilmeyi bilir.
- G2. Günlük hayatta karşılaşılabileceği problem durumlarını bilir.
- G3. Karşılaştıkları problemlere çözüm önerileri geliştirme ve çözebilme becerisi kazanır.

UYGULAMA BASAMAKLARI

- 1. Isınma ve Konunun Tanıtılması
Zaman Nedir? Zamanı Nasıl Kullanıyoruz?
- 1.1. Pat Pat Patladı Etkinliği (5 dk.)
- 1.2. Bir Günüm Nasıl Geçiyor Etkinliği (10 dk.)
- 2. Çocuklar Zamanını Nasıl Kullanıyor
- 2.1. Çocuğumun Yerinde Olsam... Etkinliği (15 dk.)
- 3. Zamanı Etkili Kullanma (5 dk.)
- 4. Problem Çözme Becerilerine Giriş
- 4.1. Örümcek Ağı Etkinliği (10 dk.)
- 5. Problem Anında Hissettiğimiz Duyguların Problem Çözme Sürecine Etkisi
- 5.1. Problem Karşısında Ben Etkinliği (5 dk.)
Yaşadığı Sorunlara Örnekler (10 dk.)
- 7. Problem Çözme Aşamaları
- 7.1. Problem Bu Çözülür Etkinliği (15 dk.)
- 8. Değerlendirme ve Sonlandırma (5 dk.)
- 8.1. Oturum Değerlendirme Formu
- 8.2. Eğitim Günlüğü

TOPLAM SÜRE

90 dakika

MATERYAL

10-15 tane elde tutulabilecek orta büyüklükte top,
ip yumağı, Problem Bu Çözülür Etkinlik Formu

İŞ BİRLİĞİ
YAPILABİLECEK
ALANLAR

Müzik, resim, felsefe, bilişim teknolojileri

SÜREÇ

1. ISINMA-ZAMAN NEDİR? ZAMANI NASIL KULLANIYORUZ?

1.1. “Pat Pat Pat İadı” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların konuyla tanışmalarını ve ortama ısınmalarını sağlamak

Uygulama

1. Katılımcılardan halka olmaları istenir. Bir katılımcı ortada ebe olur. Ebe olan katılımcının gözleri bağlanır ya da ebeden gözlerini kapatıp açmaması istenir.

2. 3 küçük top halkadaki katılımcıların her iki elinden de geçmek üzere elden ele dolaşır. Bu sırada ebe, gözleri kapalı olarak topların kimde olduğunu görmeden “Patlıyor-patlıyor-patlıyor!” diye bağırır. Ne zamanki ebe “Patladı!” derse top kimin hangi elinde ise o el yanar. İki eli de yanan halkadan çıkar.

3. Ebe değişebilir, yanan ebe olabilir. Oyun bu şekilde son katılımcı kalana dek sürer.

1.2. “Bir Günüm Nasıl Geçiyor” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların bir günde kendilerinin ve çocuklarının neler yaptığının farkında olmalarını sağlamak

Uygulama

1. Uygulayıcı “Zaman nedir ya da zaman dendiğinde ne aklımıza geliyor?” sorusunu yöneltir ve gönüllü katılımcılardan cevaplar alınır. Slayt 2 aracılığı ile zaman kavramının ne anlama geldiği açıklanır.

2. Uygulayıcı Slayt 3 ile birlikte katılımcılara “Anne babalar olarak sizler ve çocuk

ların, bir gününüzü nasıl geçiriyorsunuz? Gün içinde hem sizlerin hem de çocuklarınızın yaptığı işler nelerdir?” sorusu yöneltilir ve gönüllü katılımcılardan cevaplar alınır.

3. “İnsan ömrünün yaklaşık olarak 75 yıl olduğunu varsayarsak toplam 27 bin 375 güne sahibiz. O hâlde hayatımızı nasıl yaşıyoruz, ona bakalım.” denilerek Slayt 4 işlenir.

2. ÇOCUKLAR ZAMANINI NASIL KULLANIYOR?

2.1. “Çocuğumun Yerinde Olsam...” Etkinliği

Amaç

Anne babaların, çocuklarının zaman süreci hakkında empati yapmalarını sağlamak

Uygulama

1. Katılımcılar bir halka oluşturur. Uygulayıcı ortada durur. Katılımcılardan 2-3 kişi gönüllü grubun ortasına davet edilir. Uygulayıcının elindeki kutuda 10-15 adet orta büyüklükte toplar bulunur. Her bir topun üzerinde farklı kelimeler yazar (okul, yüzme kursu, basketbol kursu, jimnastik kursu, BİLSEM, konservatuar, aile, arkadaşlar vb.). Katılımcılara “Kendinizi çocuklarınızın yerine koyun ve yapmanız gereken günlük işleri veya gitmeniz gereken yerleri düşünün. Şimdi size sırayla topları atacağım ve siz de bunları tutmaya çalışacaksınız. Bir süre sonra kucağınızdaki topları tutamamaya başlayacaksınız. O zaman bazılarını atmanız gerekecek. Durup düşünmenizi ve bırakmak istediğiniz topları seçmenizi istiyorum. Seçtiğiniz topları aklınızda tutmalısınız.” der (Top atma süreci tamamlandıktan sonra halkanın ortasında bulunan katılımcılardan halkadaki yerlerine geçmeleri istenir. İstenirse halkadaki diğer katılımcılardan 2-3 gönüllü, grubun ortasına davet edilerek etkinlik aynı şekilde tekrar edilebilir.).

2. Uygulayıcı, etkinlik sonunda katılımcılara aşağıdaki soruları yönelterek duygu ve düşüncelerini paylaşmalarını isteyerek onları cesaretlendirir.

- Topları seçerken zorlandınız mı?
- Karar verme sürecinde kimler etkili?

- Çocukların hayatını yönlendirmek doğru mu? Neden?
- Çok zaman mı verimli, zaman mı?
- Zamanı planlarken çocukların kararları neden önemli?
- Sizin hayatınızın sizin dışınızda planlanması size neler hissettirir?

3. Slayt 5’te yer alan “Küçük Prens” (Ek 1 Küçük Prens Filmi) adlı animasyon filmi izlenir.

4. Uygulayıcı gönüllü katılımcılardan filmle ilgili duygu ve düşüncelerini paylaşmalarını ister ve sonrasında “Bu film uç bir örnek gibi görünse de günümüzde aileler çocuklarının tüm zamanlarını çocuklarının ihtiyaçlarını ve önceliklerini dikkate almadan detaylı bir şekilde planlamaktadır.” şeklinde açıklama yapar.

5. Slayt 6’da yer alan fotoğraf yansıtılır ve uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar. “Resimde, 9 yaşında BİLSEM’e devam eden bir öğrencinin günlük çalışma planında oyun oynamaya bile yer olmadığını görülmektedir. Çocuklar, okuldan eve geldiklerinden sağlıklı yatma vaktine kadar ev içinde yaklaşık 5 saatleri var. Bu süre, BİLSEM’e geldiği günlerde daha da azalıyor. Okul ve BİLSEM sonrasında eve geldiklerinde onları bekleyen yarına yetiştirmeleri gereken ödevleri var. Bir de bazı anne babaların bu rutinin dışında çocuklarından yapmalarını ve gitmelerini istedikleri etkinlikler, kurslar var. Nihayetinde onların da bir insan olduğunu, her birey gibi 24 saatlik zaman dilimleri olduğunu unutmamalıyım.” şeklinde açıklama yapar.

3. ZAMANİ ETKİLİ KULLANMA

1. Slayt 7 açılır. “Zamanı Etkili Kullanma” adlı animasyon filmi izlenir. (Ek. 2, Zamanı Etkili Kullanma Filmi)

2. Uygulayıcı “Aynı şey, siz anne babalar ve çocukları için de geçerlidir. Vaktinizi ve enerjinizi ufak tefek şeylere harcar, zamanınızı israf ederseniz önemli şeyler için vaktiniz kalmaz. Dikkatinizi, mutluluğunuzu, size verilen zamanı sizin için değer taşıyan önceliklere vermeniz dileğiyle...” şeklinde açıklama yapar. 10 dakika ara verilir.

4. PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE GİRİŞ

4.1. “Örümcek Ağı” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların hayatın her evresinde problemlerle karşı karşıya kaldıklarının farkına varmalarını sağlamak

Uygulama

1. Katılımcıların ayağa kalkıp halka olmaları istenir. Uygulayıcı ip yumağını eline alır, bir problem cümlesi söyleyerek katılımcılardan birine atar. İp yumağını alan katılımcı yumağı başka bir katılımcıya atarak yine bir problem cümlesi söyler. Bu şekilde gruptaki tüm katılımcılar birbirlerine yumağı atarak bir problemlerini dile getirirler ve ortada karmaşık bir ip ağı oluşur. Her katılımcı bir problemini söyledikten sonra en son elinde ip yumağı bulunan katılımcıdan başlanarak bu problemini nasıl çözmeye çalıştığı belirtilir. Tüm katılımcılar çözüm yollarını söyler, karmaşık ip ağı çözülür ve ip sarılır.

2. Slayt 8 açılır ve uygulayıcı, katılımcılara bu etkinlikte olduğu gibi zaman zaman hayatımızın çeşitli evrelerinde çeşitli problemler (ailede, iş yerinde, trafikte, çevrede vb.) yaşadığımız ve bu problemleri çözmeye gücümüzün yine bizlerin elinde olduğunu, çözmediğimiz takdirde de problemlerimizin bu sarmala dönüşebileceğini dile getiren açıklama yapar.

5. PROBLEM ANINDA HİSSETTİĞİMİZ DUYGULARIN PROBLEM ÇÖZME SÜRECİNE ETKİSİ

5.1. “Problem Karşısında Ben” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların ruhsal/duygusal durumun, problemleri çözmeye etkisini fark etmelerini sağlamak.

Uygulama

1. Slayt 9'da yer alan iki senaryo katılımcılarla paylaşılır.

2. Uygulayıcı katılımcılara "Hangi durumda problem çözmeniz daha kolay olur?" sorusunu yönelterek her iki durumu karşılaştırmaları ve bu durumların problem çözme becerileri üzerine etkilerini düşünmelerini ister ve grup etkileşimini başlatır.

3. Slayt 10'da yer alan "Çocuklar Görür Çocuklar Yapar" (Ek 3, Çocuklar Görür Çocuklar Yapar Film) filmi izlenir.

4. Uygulayıcı "Uygulanan etkinlikte ve izlenen filmde olduğu gibi problemler yaşadığımızda öncelikle sakinleşmemiz gerekir. Kendimizi iyi hissettiğimizde, problemleri daha rahat bir biçimde çözebiliriz.

Çocuklar ebeveynlerini diğer davranışlarda olduğu gibi problem yaşadıkları durumlarda da örnek alır. Olumlu olumsuz her davranış onlar tarafından taklit edilebilir ve öğrendikleri bu becerileri problem çözerken de gösterebilirler." şeklinde açıklama yapar.

5. Uygulayıcı "Şimdi de çocuklarımızın yaşadığı problemlere bir göz atalım." şeklinde açıklama yaparak bir sonraki etkinliğe geçer.

6. ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARIN VE AİLELERİN YAŞADIĞI SORUNLARA ÖRNEKLER

Amaç

Katılımcıların özel yetenekli çocukların ve ailelerinin yaşadığı sorunları fark etmelerini sağlamak

Uygulama:

1. Uygulayıcı, Slayt 11'de yer alan iki örnek olayı paylaşır.

2. Slayt 12 açılır ve katılımcılara “Çocuklarınızın özel yetenekli olmaları, beraberinde” farklı sorunlar getirir mi? Yoksa her çocuğun yaşadığı problemleri onlar da yaşıyor mu?” soruları yöneltilerek katılımcıların duygu ve düşünceleri alınır.

3. Sonrasında uygulayıcı aşağıdaki açıklamayı yapar:

“Çocuklarımız özel yetenekli de olsa diğer çocuklarla benzer özellikler gösterdiği için diğer çocukların yaşadıkları problemleri yaşayabileceklerdir. Kimi zaman bu problemleri rahatlıkla çözebileceklerken kimi zaman da zorlanacaklardır. Özel yetenekli çocukların diğer çocuklar gibi sorunlar yaşaması çok normal. Önemli olan bizim bu sorunları iyi ortaya koyabilmemiz ve üstesinden gelebilmeleri için onları desteklememiz. Şüphesiz ki bu çocukların karşılaştıkları sorunları, sadece üstün özelliklerine göre değerlendirmenin dışında çocuğun kendine özgü özellikleri, ilgileri, kişiliği, yetenekleri, başarıları, başarısızlıkları aile tutumları ve okuluyla beraber değerlendirmek yerinde olacaktır (Bildiren, 2018).”

4. Slayt 13’te yer alan örnek olay paylaşılır ve aşağıdaki açıklama yapılır:

“Yaşanmış bir olaydan alınan bu örnekteki annenin yaşadığı sıkıntılar diğer çocuklar gibi özel yetenekli bir çocukla yaşamanın da beraberinde birçok sorunu getirebileceğini göstermektedir. Özel yetenekli olsun ya da olmasın her bireyin yaşadığı sürece problemlerle iç içe olduğunu söyleyebiliriz. Problem, hayatın doğal unsurlarından biri olduğuna göre önce biz anne babaların sorunlarımızla baş edebilmeyi öğrenmemiz ve çocuklarımızı da problem çözme becerileri konusunda desteklememiz çok önemli. Peki, bunu nasıl başaracağız? Öncelikle problem çözme basamaklarını bilmemiz ve bunu yaşadığımız problemleri çözmek için hayata geçirmemiz gerekir.”

7. PROBLEM ÇÖZME AŞAMALARI

7.1. “Problem Bu Çözülür” Etkinliği

Amaç

Katılımcıların problem çözme aşamalarını kullanarak problem çözmeyi başarabilmelerini sağlamak

Uygulama

1. Uygulayıcı, Slayt 14 aracılığı ile problem çözme aşamalarını açıklar.

Uygulayıcıya Bilgi Notu

PROBLEM ÇÖZME AŞAMALARI

- Sorunu belirlemek, somut ve olumlu bir biçimde ifade etme
- Birbirinden farklı çözüm yolları düşünmek
- Bu çözüm yollarından en iyi 3 çözümü belirlemek ve bu çözüm yollarının olumlu ve olumsuz yönlerini belirlemek
- En uygun yolu seçip uygulamak
- Sonuçları inceleyerek değerlendirmek ve çözüm önerisi işe yaradıysa uygulamak, yaramadıysa diğer çözüm yollarını denemek

2. Uygulayıcı, katılımcıların dörder kişilik gruplara ayrılmasını ister. Slayt 15'i açar ve problem cümlesini okur.

3. Uygulayıcı, her gruba birer tane "Problem Bu Çözülür Etkinliği Çalışma Kâğıdı" nı dağıtır. "Bu problemi, problem çözme basamaklarını kullanarak çözmenizi istiyorum, süremiz 5 dakika." şeklinde açıklama yapar.

4. Süre sonunda her grup temsilcisinden yazdıklarını paylaşması istenir.

5. Uygulayıcı "Gördüğünüz gibi her durumda problem çözülebiliyor. Önemli olan sorunlarımızın farkına vararak uygun çözüm yollarına ulaşabilmektir." şeklinde bir açıklama yapar.

8. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA

8.1. Oturum Değerlendirme Formu

Uygulayıcı tarafından katılımcılara "Oturum Değerlendirme Formu" dağıtılır ve doldurmaları istenir. Katılımcılar tarafından doldurulan formlar uygulayıcıya teslim edilir.

8.2. Eğitim Günlüğü Çalışma Kâğıdı

Uygulayıcı "Eğitim Günlüğü Çalışma Kâğıdı" nı dağıtır. Katılımcıların evde doldurup değerlendirmelerini ister.

KAYNAKÇA

- Bildiren, A., Üstün Yetenekli Çocuklar., Pegem Akademi, İstanbul, 2018.
Paşa M. Sabuncuoğlu Z. Kaymaz K. Zaman Yönetimi. Alfa Aktüel Yayınevi, 2016.
Paşa M. Sabuncuoğlu Z. Herkes İçin Zaman Yönetimi. Optimist Yayınları
Haynes, M. E., Kişisel Zaman Yönetimi. (Bülbül, Y. Çev.) Alfa Yayınları., 1999.
0-18 Yaş Aile Eğitimi Kitabı

“Hayat öyle kısa ki tartışmalara, özür dilemelere, kıskançlıklara, hesap sormalara zaman yok. Sadece sevmek için zaman var.”

Mark Twain

9. Oturum

Güçlü Karakterler

Güçlü Bireyler

Prof. Dr. Şerife IŞIK
&
Merve KOÇER

KAZANIMLAR

- K1. Karakter gücü kavramını bilme
- K2. 24 farklı karakter gücünü bilme
- K3. Daha iyi ve daha mutlu bir yaşam için karakter gücünün önemini bilme
- K4. Kendi karakter gücüne dair farkındalık kazanma

GÖSTERGELER

- G1. Karakter güçleri hakkında bilgi sahibi olur.
- G2. Karakter güçlerinin ruh sağlığını koruyucu bir işlevi olduğunu bilir.
- G3. Kendi başat karakter gücüne dair farkındalık kazanır.

UYGULAMA BASAMAKLARI

1. Isınma ve Konunun Tanıtılması
 - 1.1. Erdemli Adımlar Etkinliği (10 dk.)
 - 1.2. Isınma ve Etkileşim Soruları (5 dk.)
2. Karakter Güçleri Nedir?
 - 2.1. Karakter Güçleri hakkında bilgi verilmesi (20 dk.)
 - 2.2. Harvard Yetişkin Gelişimi Araştırması (15 dk.)
 - 2.3. Karakter Gücü Adına! Etkinliği (20 dk.)
3. Karakter Güçlerini Belirleme
 - 3.1. Hangisi, Hangileri? Etkinliği (30 dk.)
 - 3.2. Benim Gücüm Etkinliği (15 dk.)
4. Değerlendirme ve Sonlandırma
 - 4.1. Oturum Değerlendirme Formu (5 dk.)
 - 4.2. Erdem ve Karakter Güçleri Formu
 - 4.3. Eğitim Günlüğü
 - 4.4. Katılımcılara Mektup

TOPLAM SÜRE

120 dakika

MATERYAL	<p>Kâğıt, kalem, bilgisayar, projeksiyon, boş A4 kâğıdı, renkli kalemler(İsteğe göre benim gücüm etkinliğinde kullanılabilir.), boş kutu ya da fanus.</p> <p>Eğitim günlüğü, Özlü Söz formu, Erdem ve Karakter Güçleri Formu, “Benim Gücüm” Formu, Ek-3: Oturum Değerlendirme Formu, Bukalemun Hikâyesi, Velilere Öneriler</p>
İŞ BİRLİĞİ YAPILABİLECEK ALANLAR	<p>Görsel sanatlar, felsefe</p>
ÖNERİLER	<p>Katılımcının eğitim seviyesine ve İngilizce bilip bilmemesine göre linkteki İngilizce siteden VIA Karakter Güçleri Envanterini evde çocuğu ile uygulayabilir.</p> <p>http://www.viacharacter.org/www/character-strengths-survey</p>

SÜREÇ

1. KONUYA GİRİŞ VE KONUNUN TANITILMASI

1.1. “Erdemli Adımlar” Etkinliği

Amaç

Grubu oturuma hazırlamak ve ısındırmak

Uygulama

1. Süreç içerisinde katılımcılara anlatılacak erdemlerin (bilgelik, cesaret, insanlık, adillik, ölçülülük, aşkınlık) yazılı olduğu kâğıtlar yere yapıştırılır (Örneğin 19 kişilik grup için yerde 18 tane erdem ismi olan kâğıt olmalıdır ancak 18 kâğıt için her bir erdem 3 kez yazılmalıdır, 13 kişilik grup için yerde 12 tane erdem ismi olan kâğıt olmalıdır her bir erdem 2 kez yazılmalıdır.).

2. Uygulayıcı bir erdem adı söyler ya da “erdemler” der. Uygulayıcı eğer bir erdem adı (bilgelik, cesaret, insanlık, adillik, ölçülülük, aşkınlık) söylerse sadece o erdeme basan katılımcılar yer değiştirir. Uygulayıcı “erdemler” derse tüm katılımcılar yer değiştirir. Bu esnada 19 kişilik grup için yerde 18 tane kâğıt olacağından bir kişi boşa kalır ve bu değişimler esnasında boşa kalan kişi kendine yer bulmaya çalışır.

1.2. Isınma ve Etkileşim Soruları

Isınma etkinliğinden sonra grubu ısındırmak için aşağıdaki sorular katılımcılara yöneltilir (Sorular uygulayıcının gözetiminde azaltılabilir ya da zenginleştirilebilir, her biri sorulmak zorunda değildir.):

- Hayatınızda başarılı olduğunuz, başarı duygusunu hissettiğiniz 3 şey nedir?
- Yaşamda en çok değer verdiğiniz şeyler nelerdir?
- En son duyduğunuz iltifat nedir?
- Çocuğunuzun hayatınıza kattığı olumlu yanlar nelerdir?
- Çocuğunuza en son ne zaman iltifat ettiniz?

Bu sorulara verilen cevapların bireylerin güçlü yanlarına dair ipuçları verdiği vurgulanarak güçlü karakter özelliklerini kullanmanın insanı yaşama bağlayıp bireyin

iyilik hâllini arttırarak olumlu duygulara, hayatın anlamına, iyi ilişkilere ve başarılarla yönelttiği vurgulanır.

2. KARAKTER GÜÇLERİ NEDİR?

2.1. Karakter Güçleri Hakkında Bilgi Verilmesi

Uygulama

1. Uygulayıcı katılımcılara “Başkalarının sizi takdir ettiği özellikleriniz nelerdir?” sorusunu yönelterek katılımcıların duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini cesaretlendirir.

2. Uygulayıcı “Başkalarının bizi takdir ettiği özelliklerimiz karakter güçleri ile ilişkilidir.” vurgusunu yaparak aşağıdaki gibi karakter güçlerini açıklar.

“Karakter güçleri, olumlu ve güçlü özelliklerimizdir. Öz kaynaklarımız olarak nitelendirebileceğimiz karakter güçleri insanlara yaşamın her alanında iyi fırsatlar sağlar. Örneğin yapılan araştırmalarda güçlü karakter özelliklerini kullanan insanların kendine güven alanında, hedeflerini gerçekleştirmede, yaşamı anlamlı hâle getirmede ve genel olarak mutlu olmada daha yüksek puanlar aldıkları belirtilmiştir. Bu oturumda amacımız 24 farklı karakter gücünden sahip olmadıklarımızı/zayıf olanları geliştirmek değildir. Amacımız güçlü karakter özelliklerimizi fark etmek, bu özelliklerimizi hayatımızda daha fazla kullanabilmek ve iyilik hâlimizi arttırmaktır.”

3. Slayt 3 aracılığı ile mizaç ve karakter hakkında bilgi verilir (Özel yetenekli bireylerde kişilik, karakter gelişimi akranlarına göre daha erken yaşta olmaktadır. Çocuk bu durumdan dolayı zaman zaman akranlarına uyum sağlamakta zorluk çekebilir. Bu durumda neler yapılması gerektiği konusunda katılımcılara bilgi verilebilir).

4. Slayt 4 ve 5 yansıtılır. Karakter güçleri, erdemler hakkında bilgi verilir ve herkesin güçlü karakter özelliklerinin olduğu belirtilerek kendilerinin en belirgin güçlü karakter özelliklerini belirleyerek mümkün olduğu kadar yaşamın her alanında

kullanmanın yolları, zayıf olan karakter özelliklerini keşfetmenin önemi vurgulanır.

Uygulayıcıya Bilgi Notu

Karakter güçlerinin önemi vurgulanırken pozitif psikolojiye ve ahlak felsefesinin temel aldığı erdemlerden yola çıkıldığı bilinmelidir. Ahlak felsefecilerine göre değerli görülen **bilgelik, cesaret, insaniyet, adillik, ölçülülük ve aşkınlık** erdemli oluşun çekirdeğini oluşturan altı temel erdemdir. İnsanların karşılaştıkları önemli güçlüklerle baş etmek ve hayatta kalmak için evrimsel olarak bu temel erdemleri geliştirdikleri de öne sürülmektedir. Geleneksel psikolojide insana yönelik sınıflamalar, semptomlarla tanımlanan hastalık/bozukluklara odaklanırken, pozitif psikolojideki karakter sınıflamaları insanın olumlu özelliklerine odaklanmaktadır (Peterson ve Seligman, 2004). Psikoloji bağlamında erdemler, bireyin kendisine ve topluma yararlı düşünce ve davranışlara sahip olmasını sağlayan psikolojik süreçler olarak tanımlanmaktadır. Karakterin ise bazı erdemlerin bir araya gelmesiyle oluşan üst düzey bir yapı olduğu vurgulanmaktadır (McCullough ve Snyder, 2000. Akt: Ekşi ve ark., 2017). 9. modül olan bu modülde de 6 farklı erdem ve bu erdemleri temsil eden 24 farklı karakter gücüne değinilmiştir.

Karakter güçleri sınıflamasında, “Bilgelik” erdemi, özgünlük, merak, açık fikirlilik, öğrenme aşkı ve çok yönlü bakış açısı karakter güçlerinden “cesaret” erdemi; dürüstlük, cesur olma, sebatkârlık ve yaşam coşkusu karakter güçlerinden, “insaniyet” erdemi; nezaket, sevme/sevilme ve sosyal zekâ karakter güçlerinden, “adalet” erdemi; hakkaniyet, liderlik ve takım çalışması karakter güçlerinden, “ölçülülük” erdemi; affetme, alçakgönüllülük, tedbirlilik ve öz-düzenleme karakter güçlerinden, “Aşkınlık”(kendi varlığının ötesine geçmek) erdemi ise estetik ve mükemmelliğin takdiri, şükran duyma, umut, mizah ve maneviyat karakter güçlerinden oluşmaktadır (Peterson ve Seligman, 2004).

Pozitif psikoloji, bireyin mutlu yaşam sürerken topluma da fayda sağlamasını amaçlayan bir yaklaşımdır. Pozitif psikolojide bireysel ve toplumsal bozukluklar yerine güçlü yanlar, problemler yerine pozitif deneyimler, patoloji yerine yeterlik oluşturup neyin yolunda gitmediğinden ziyade neyin yolunda gittiği vurgulanır.

Wong'a (2011) göre pozitif psikolojinin hedefi iyi bir insanın yanı sıra erdemli bir sivil toplum geliştirmektir (Işık, 2018). Buradan yola çıkarak ebeveyn olarak hedefimiz iyi bir ocuk yetiştirmekse öncelikle kendimizdeki karakter glerimizin farkına varmak ve daha sonra da ocuğumuzdaki karakter glerini tanıması, gl yanlarının farkında olması ve diğer karakter glerini geliştirme hedeflenmektedir. Karakter glerini belirleme, bireye bu konuda öz-farkındalık kazandırma ve iyi oluşun arttırılmasına katkı sağladığı kadar akademik başarıya da katkı sağladığı düşünülmektedir. Kabakçı'nın (2013) yaptığı çalışmada öğrenmeye açık oluş, maneviyat, yaşam coşkusu, liderlik, sebatkrlık, merak, affedicilik karakter glerinin öğrencilerin akademik başarılarını istatistiksel olarak etkilediği bulgusu katılımcılara verilebilir.

Uygulayıcıya Bilgi Notu

PISA, 15 yaş grubundaki öğrencilerin kazanmış oldukları bilgi ve becerileri değerlendiren bir araştırmadır. Amaç gençlerimizi daha iyi tanımak; onların öğrenme isteklerini, derslerdeki performanslarını ve öğrenme ortamları ile ilgili tercihlerini daha açık bir biçimde ortaya koymak 15 yaş grubundaki öğrencilerin; matematik okuryazarlığı, fen bilimleri okuryazarlığı ve okuma becerileri konu alanlarının dışında, öğrencilerin motivasyonları, kendileri hakkındaki görüşleri, öğrenme biçimleri, okul ortamları ve aileleri ile ilgili veriler toplamaktır.

3. Hayattaki mutluluğa ve karakter güçlerinin önemine vurgu yapılarak ebeveynlerin karakter güçlerini tanımaları adına “Karakter Gücü Adına! Etkinliği”ne geçilir.

2.3. “Karakter Gücü Adına!” Etkinliği

Amaç

Katılımcının 24 karakter gücünü tanıması ve öğrenmesini sağlamak

Uygulama

1. Slayt 5 yansıtılır, yansısındaki karakter güçleri okunur.

2. 24 karakter gücünün her biri küçük renkli kâğıtlara yazılarak (Uygulayıcı tarafından daha önceden hazırlanır.) bir kutu/fanus içine konulur. Her katılımcıdan kutudan/fanustan bir kâğıt seçmesi istenir. Katılımcıların her birine boş bir adet A4 kâğıdı verilir ve kâğıda başlık olarak kutu/fanustan çektikleri kâğıtta yer alan karakter gücünü yazmaları istenir. Sonrasında her katılımcı kâğıdın en altına o karakter gücüne ait düşüncesini ister. Bir cümle ile ister bir kelime ile yazar, kâğıdı katlar, sağındakine verir. Böylece grup içerisinde döngü olur, bir kişi diğerinin yazdığını görmeden kendi fikrini yazar, katlar, sağındakine verir. Her sağındakine vermede uygulayıcı “değiştir” komutunu verir. İki “değiştir” komutu arasında 2-3 dakika olabilir (Uygulayıcının “değiştir” komutuyla katılımcılar kâğıtlarını değiştirir aklına bir şey gelmeyen, yazmayı yetiştirmeyen veli ayrıca beklenilmez). Bir kâğıt tam tur döndüğünde kâğıda ilk başlık atan kişi kâğıdı açar ve her veli elindeki

kâğıtta yazılı olanları grupta paylaşır. Eğer ki net olmayan, açıklığa kavuşmamış, anlaşılmamış karakter gücü varsa oturum lideri tarafından o karakter gücü açıklanır.

3. KARAKTER GÜÇLERİNİ BELİRLEME

3.1. Hangisi, Hangileri? Etkinliği

Amaç

Katılımcıların güçlü yanlarını belirlemesine yardımcı olma

Uygulama

1. Katılımcılara güçlü yanlarını belirlemenin çocuklarının da karakter güçlerini tanımada etkili olduğu vurgulanır.

2. “Erdem ve Karakter Güçleri Formu” (Ek 1) katılımcılara dağıtılır. Formda yer alan her bir karakter gücünün özelliğini okuyarak bu özelliğin kendisinde hangi düzeyde bulunduğunu 1-5 puan arasında değerlendirmeleri, sonrasında en yüksek puan verdikleri 5 karakter gücünü not etmeleri istenir.

3. Gönüllü katılımcılardan karakter güçlerine yönelik paylaşım yapmaları cesaretlendirilir.

3.2. “Benim Gücüm” Etkinliği

(Okuma yazma bilmeyen katılımcıların olduğu grupta 3.1.’deki “Hangisi, Hangileri Etkinliği” yapılmadan bu etkinliğe geçilebilir.)

Amaç

Katılımcının kendi karakter gücüne dair içgörü geliştirmesine yardımcı olmak.

Uygulama

1. Katılımcılara “Benim Gücüm Formu” (Ek 2) dağıtılır. İsteğe göre katılımcılara renkli kalemler de verilebilir.

2. Slayt-12 yansıtılır. “Erdem ve Karakter Güçleri Formu” ile belirledikleri karakter gücünü düşünerek 5 puan verdiklerinden bir tanesini seçmeleri ve “Benim Gücüm Formu”nda ilgili yere yazmaları istenir. Yazıldıktan sonra altına o gücü ifade eden resim/sembol/amblem çizmeleri istenir.

3. Yapılan çalışmadan sonra katılımcılara aşağıdaki sorular yöneltilerek duygu ve düşüncelerini paylaşmaları cesaretlendirilir.

4. Uygulayıcı tarafından karakterinde hangi yönünün güçlü olduğunu belirlemele-
rinin hayatlarındaki iyi oluşlarına etkisi vurgulanarak etkinlik sonlandırılır.

4. DEĞERLENDİRME VE SONLANDIRMA

4.1. Oturum Değerlendirme Formu

Oturum sonunda katılımcıların modülü değerlendirmesi için Oturum Değerlendirme Formu (Ek 3) dağıtılır ve oturuma dair katılımcılardan geri dönüt alınır.

4.2. Erdem ve Karakter Güçleri Formu

Katılımcıların kendileri bu oturumda kendi karakter güçlerini belirledikleri, fark ettikleri için evde de çocuklarının belirlemeleri için “Erdem ve Karakter Güçleri Formu”nun (Ek 1) boş hâli dağıtılır. Evde çocuk tarafından doldurduktan sonra da onun bu yönlerini fark etmesi, karakterindeki bu güçlü yönünü kullanmasının da onun iyi oluşuna katkısı üzerine evde öğrenciyle konuşulabilir.

4.3. Eğitim Günlüğü

Katılımcılara Eğitim Günlüğü dağıtılarak evde kendilerini değerlendirmeleri, isterlerse eğitim günlüğündeki linkten karakter güçlerini belirleyebilirler ve oturumdan kazanımlarına göre farkındalıklarının artması beklenir.

4.4. Katılımcılara Mektup

Bukalemun Hikâyesi (Ek 4) ve Velilere Öneriler (Ek 5) çıktı alınarak katılımcıların adının yazılı olduğu zarflara konarak evde açmaları için oturum sonunda katılımcılara dağıtılır. Ek 5'teki önerileri sadece kısa zamanda değil, uzun zaman diliminde de bu önerileri gerçekleştirebilecekleri vurgulanır.

KAYNAKÇA

- Bannink, F., 201 Pozitif Psikoloji Uygulaması., Üsküdar Üniversitesi Yayınları., İstanbul, 2017.
- Demirci, İ., Huzurlu Ve Mutlu Yaşamın Değerler Ve Karakter Güçleri Bağlamında Karma Bir Araştırmayla incelenmesi (Doktora Tezi)., Marmara Üniversitesi., İstanbul , 2017.
- Ekşi, H., Demirci, İ.,Kaya, Ç. ve Ekşi, F., Karakter Gelişim İndeksinin Türk Ergenlerdeki Psikometrik Özellikleri. Ege Eğitim Dergisi. 2(18), s.476-500., 2017.
- Işık, Ş., Okulda Pozitif Psikoloji Uygulamaları:12-18 yaş öğrencilerine yönelik Grup Rehberliği Etkinlikleri. 2. Baskı., Pegem Akademi Yayınları., Ankara, 2018.
- Kabakçı, Ö.F.,Karakter Güçleri Açısından Pozitif Gençlik Gelişiminin İncelenmesi (Doktora Tezi)., Hacettepe Üniversitesi., Ankara, 2013.
- Kabakçı, Ö.F. Karakter Güçleri ve Erdemli Oluş: Güçlü Yanlara-Dayalı Psikolojik Danışma ve Değerler Eğitimine Yeni Bir Yaklaşım. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. 6(45), s.25-40., 2016.
- Peterson, C.ve Seligman, M.E.P. (2004). Character Strengths and Virtues: A handbook and Classification. Newyork: Oxford University Press.
- http://pisa.meb.gov.tr/?page_id=18

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
2019